

20430-09-19

ת"צ - - -

בבית משפט המחוזי
מחוז מרכז - לוד

בעניין:

1. טוביה כהנא ת.ז. 035766054

2. מורן שגב אבני ת.ז. 040473514

3. נטלי שוורץ ת.ז. 040706509

כולם באמצעות ב"כ עו"ד מנחם שמואלי ועו"ד יהונתן בשארי
מרחוב מצדה 7, ב.ס.ר 4 קומה 5, בני ברק
טל': 03-7733715; פקס: 03-7733728; דוא"ל office@bshlaw.co.il

(לשם הנוחות, כולם יקראו ביחד להלן - "המבקשים")

- נגד -

1. אסם תעשיות מזון בע"מ ח.פ. 510450711

2. אסם השקעות בע"מ ח.פ. 520026063

שתיהן מרחוב רימון 2, א.ת. חמן, ת.ד. 934 שהם 60855001
טל': 03-7205050, פקס: 03-7205095

3. יוניליוור ישראל מזון בע"מ ח.פ. 512665399

מרחוב גלבוע 4, ת.ד. 204, קרית שדה התעופה לוד
טל': 03-9729302, דוא"ל Yossi.shachmon@unilever.com

(לשם הנוחות, המשיבות 1, 2 ו-3 יקראו ביחד להלן - "המשיבות")

מהות התביעה: כספית, צווי עשה וצווי מניעה.

סכום התביעה הכספית לתובעים הייצוגיים: המבקש 1 - 71.38 ₪ מיוניליוור; המבקשת 2 - 54.83 ₪

מאסם; המבקשת 3 - 72.78 ₪ מאסם ו- 55.91 ₪ מיוניליוור.

סכום התביעה הכספית המוערך לקבוצה הייצוגית נגד המשיבות 1 ו-2: 252,500,000 ₪

סכום התביעה הכספית המוערך לקבוצה הייצוגית נגד המשיבה 3: 42,500,000 ₪

בקשה לאישור תובענה כייצוגית

מוגשת בזאת לבית המשפט הנכבד בקשה לאישור תובענה כייצוגית, לפי חוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו – 2006 (להלן: "חוק תובענות ייצוגיות").

לוז הבקשה הוא בהטעיה הנגרמת על ידי המשיבות שמשווקות את מוצרי המזון מושאי התובענה הייצוגית באופן מטעה ובניגוד לדין, כאילו הם מכילים רכיבים טבעיים בלבד – למרות שהדבר אינו כן ואף רחוק מכך. במצגיהם הכוזבים פוגעות המשיבות בצרכנים, מסבות להם לניזק רב – ממוני ושאינו ממוני, ומתעשרות על גבם שלא כדין, והכל כמפורט בגוף הבקשה להלן.

בבקשה זו ביהמ"ש הנכבד מתבקש לקבוע ולהורות, כדלקמן:

א. לאשר את התובענה המצורפת לבקשה זו כתובענה ייצוגית, וזאת בהתאם להוראות סעיף 8(א) לחוק תובענות ייצוגיות ולפי פריט 1 לתוספת השנייה לחוק תובענות ייצוגיות (להלן: "התובענה הייצוגית").

• נוסח התובענה הייצוגית מצ"ב כנספח א לבקשה זו.

ב. לקבוע ולהגדיר את הקבוצות הייצוגיות כמפורט בגוף בקשה זו, בסעיף 108 להלן.

ג. להורות למשיבות להמציא לידי ב"כ המבקשים כל מידע רלוונטי ביחס למוצרים מושאי התובענה, לרבות: מפרטים מדויקים של כל אחד מהרכיבים המשמשים את המשיבות בייצור המוצרים מושאי התובענה, או מפרטים של יצרני אותם רכיבים (באם המשיבות רוכשות רכיבים אלו מצדדי ג'), מספר יחידות שנמכרו מכל אחד מהמוצרים מושאי התובענה הייצוגית, סך הכנסות המשיבות ממכירות המוצרים, הן לשוק המוסדי והן לשוק הקמעונאי; והכל בתקופה של שבע שנים קודם למועד הגשת בקשה לאישור זו.

ד. ליתן הוראות כמפורט במסגרת בקשה זו להלן, וכן להורות ו/או ליתן סעד אחר כפי שיימצא בית המשפט הנכבד לנכון.

ה. לחייב את המשיבות בתשלום הוצאות הגשת הבקשה ושכ"ט עו"ד.

ואלה נימוקי הבקשה:

א. פתח דבר

1. ענייניה של התובענה הייצוגית נשוא בקשה זו בהתנהלות פסולה ומקוממת של המשיבות המשוקות את המוצרים מושאי התובענה (מפורטים בסעיפים 24 - 25 להלן), באופן מטעה ושלא כדין:

1.1. כאילו הם עשויים מרכיבים טבעיים בלבד, תוך הבלטה והדגשת הכיתוב על גבי אריזת המוצרים - "רכיבים טבעיים בלבד" או "100% רכיבים טבעיים!", זאת בעוד שאותם המוצרים מכילים רכיבי מזון שלא ניתן בשום אופן להחשיבם כ"טבעיים" ו/או כעשויים "מרכיבים טבעיים".

לשם הדוגמה בלבד: בין היתר, ברכיב "שמן צמחי" (לרבות: "שמן דקלים", "שמן חמניות" וכיוצ"ב), אחד מתהליכי עיבוד השמן כולל שימוש בממיסים מסוג הקסאן, שהנו גם אחד המרכיבים של חומר נפוץ מאוד שלא למאכל - בנזין! (כן קיים בדבקים מסוגים שונים).

כמפורט להלן וכן בסעיפים 83 - 115 לחוות דעת המומחה אינג' פנחס דנציגר המצורפת כנספח ח לבקשה זו (להלן גם - "חוות דעת המומחה"), ברי כי השמן הצמחי (בין היתר, לאור השימוש בהקסאן בתהליך העיבוד שלו אך בהחלט לא רק בשל כך) אינו יכול להיחשב כרכיב טבעי ואסור על פי ת"י 1145 לכנותו ככזה.

סימונם ושיווקם של המוצרים המכילים שמנים מהצומח בכינוי "רכיבים טבעיים בלבד" או "100% רכיבים טבעיים!", או בכינוי שקיל אחר - הנו כוזב ומטעה ושלא כדין.

כן, בנוסף על האמור לעיל -

1.2. המשיבות מסמנות רכיבים הרשומים על גבי אריזות חלק מהמוצרים מושאי התובענה

בשמות "מוסוויס", דהיינו - כינוי רכיבים בשמות מומצאים השונים משמותיהם המותרים, בניגוד להוראות התקנים הרלוונטיים ולרשימת תוספי מזון על-פי תקנות בריאות הציבור (מזון) (תוספי מזון) התשס"א – 2001 (מתפרסמת על ידי משרד הבריאות¹), באופן המטעה או העלול להטעות כאילו היה מדובר ב"רכיב טבעי" (מה שכמובן אינו נכון) (ראו פירוט בפרק 2.ד להלן).

לשם הדוגמה בלבד: על גבי אריזות המוצר אבקת מרק בטעם עוף זך ואבקת מרק עדשים של אסם מופיע רכיב בשם "עמילן מפורק". שם זה אינו תיקני ולא ניתן לדעת מהו למעשה אותו "עמילן מפורק" ושם זה עשוי להיות למעשה שם מוסווה לרכיב "מלטודוקסטריין" שהנו שם מאיים ונשמע לא טבעי בעליל גם לצרכן הפשוט (לעניין זה ראו: סעיפים 227 - 233 לחוות דעת המומחה, וסעיפים 234 - 247 לחוות דעת המומחה).

דוגמה נוספת: "סוכר שרוף", המופיע ברשימת הרכיבים של אבקת מרק בצל קנור של יוניליוור וכן באבקת מרק עדשים של אסם הגם שאין תוסף כזה "סוכר שרוף"! ככל הנראה, הכינוי הנכון שהיה על המשיבות לרשום הינו "צבע מאכל (מסוג קרמל)" (לעניין זה ראו: חוות דעת המומחה בסעיפים 276 - 288).

סימון הרכיבים באופן זה אסור והינו שלא כדין ומלמד על כוונת המשיבות להטעות את הצרכן בסימון ופרסום המוצרים כאילו כל רכיביהם הנם "רכיבים טבעיים".

2. במעשיהן /או במתדליהן כמתואר בתמצית לעיל, המשיבות –

- 2.1 מועלות באמון שהצרכן נותן בהן;
- 2.2 מנצלות באופן ציני את תמימותו וחוסר הידע של הצרכן הממוצע הסביר בכל הנוגע לתהליכי הייצור, העיבוד ו/או ההפקה של רכיבי המוצרים (ושל מוצרי מזון מעובדים באופן כללי);
- 2.3 מפתות את הצרכן לשלם יותר על מוצר תעשייתי, על ידי הצגת מצג כוזב והטעיית הצרכן כאילו מדובר במוצר העשוי מרכיבים טבעיים בלבד.

3. **המשיבות מפיקות רווח כפול מהטעיית הצרכן:**

הראשון – הרווח הישיר למשיבות מהפרמיה העודפת המשולמת על ידי צרכן לנוכח מוכנות הצרכנים לרכוש את המוצרים מושאי התובענה במחיר גבוה בעשרות אחוזים ממחירו של מוצר מקביל, אך ורק בשל המסר הפרסומי המטעה (דהיינו – הכיתוב של גבי אריזות המוצרים "רכיבים טבעיים בלבד" במקרה של אסם, או "100% רכיבים טבעיים!" במקרה של יוניליוור).

הרווח הנספך – בדמות העלאת קרנו של המותג בעיני הצרכנים, וזאת ברוח המודעות החולכת וגדלה שיש בציבור ביחס למזון והמגמה הקיימת להפחית בצריכה של מזונות מתועשים מעובדים ולצרוך יותר מזונות טבעיים.

4. על פי חוות דעתו של המומחה הכלכלי, סלע קולקר (המצורפת כנספח ט לבקשה זו) (להלן - "החו"ד הכלכלית") עולה כי **הערך הכספי המסר הפרסומי האסור והמטעה במוצרי אסם ויוניליוור מושאי התובענה (דהיינו – הכיתוב "רכיבים טבעיים בלבד" במקרה של אסם, ו-"100% רכיבים**

¹ https://www.health.gov.il/UnitsOffice/HD/PH/FCS/Documents/fcs_list.pdf

טבעיים!" במקרה של יוניליוור) – מהווה 27% ממחירם לצרכן.

ובמילים אחרות: 27% ממחיר מוצרי אסם ומוצרי יוניליוור מושאי התובענה מהווה 'פרמיה' (תוספת מחיר) שהצרכנים חברי הקבוצה משלמים ושאותה יש לייחס אך ורק לאפשרות לגבות מהצרכן מחיר יקר בשל הכיתוב האסור והמטעה "רכיבים טבעיים בלבד" (עמ' 27, סעיף 4.6 לחו"ד הכלכלית).

5. הנזק לחברי הקבוצה בגין מוצרי אסם:

5.1 הנזק הממוני מצרפי שהסבה אסם לכלל חברי הקבוצה, בשוק הקמעונאי והמוסדי², נאמד בסך של 240,000,000 ₪ (לפירוט ראו סעיף 105.2 - 105.3 להלן).

5.2 נוסף על הנזק הממוני, אסם הסבה לחברי הקבוצה נזקים לא ממוניים הנאמדים בסכום מצרפי (בהערכה שמרנית) של 12,500,000 ₪ (לפירוט ראו סעיף 105.4 להלן).

6. הנזק לחברי הקבוצה בגין מוצרי יוניליוור (המותג קנור):

6.1 הנזק הממוני המצרפי שהסבה יוניליוור לכלל חברי הקבוצה – לשוק הקמעונאי ולשוק המוסדי², נאמד בסך של 37,500,000 ₪ (לפירוט ראו סעיף 106.4 - 106.3 להלן).

6.2 נוסף על הנזק הממוני, יוניליוור הסבה לחברי הקבוצה נזקים לא ממוניים הנאמדים בסכום מצרפי (בהערכה שמרנית) של 5,000,000 ₪ (לפירוט ראו סעיף 106.4 להלן).

7. חשיבותה של התובענה אינה רק בהטבת הנזקים הממוניים או הבלתי ממוניים שהמשיבות גרמו במעשיהן ו/או במחדליהן למבקשים ולחברי הקבוצה הייצוגית. למשיבות השפעה עצומה על כלל שוק מוצרי המזון בישראל ולמעשיהן ו/או למחדליהן השפעות והשלכות רוחביות ועמוקות יותר, הן על היצרנים והמשווקים הנוספים הקיימים בשוק המזון הישראלי והן על הצרכנים.

8. מעשי ו/או מחדלי המשיבות פועלות כ"כדור שלג" על שוק המזון.

באותם קטגוריות של המוצרים מושאי התובענה, קיים ריבוי סימון ופרסומים מטעים של מוצרי מזון כאילו הם מכילים "רכיבים טבעיים" בלבד, לעומת קטגוריות מזון אחרות.

הגורם לכך הוא שיצרנים ומשווקים המבקשים להתחרות במשיבות (שלרוב הינם בעלי נתח שוק קטן ולעיתים אף זניח לעומת נתחי השוק בהן אוחזות כל אחת מהמשיבות באותם קטגוריות רלוונטיות) נדרשים אף הם להדר ולסמן מוצריהם כאילו הם עשויים "מרכיבים טבעיים" בלבד וכיוצא ב"כינויים מטעים – וכל זאת על חשבונם של הצרכנים.

9. קשות עוד יותר הן ההשפעות שיש למעשיהן ו/או מתדליהן על דעותיו, תפישותיו והעדפותיו של הצרכן הסביר. המשיבות מטעות ו/או עלולות לגרום לצרכן סביר לחשוב בטעות כי אותם רכיבי מזון תעשייתיים ומעובדים הקיימים במוצרים מושאי התובענה, הינם "טבעיים" ומשכך אף כביכול עדיפים ובעלי יתרון בצריכתם לעומת רכיבי מזון ו/או סוגי מזונות אחרים. למעשה, פגיעת המשיבות בצרכנים

² בשל היעדר נתונים גלויים לציבור אודות גודל השוק המוסדי והיות שהמידע על כך נמצא בידי המשיבות (שתידרשנה לגלות בהליך גילוי מידע ומסמכים במסגרת התובענה), הרי שבשלב מקדמי זה סכום הנזק המצרפי לחברי הקבוצה בשוק המוסדי מחושב על דרך האומדן בלבד. לאחר קבלת הנתונים והמידע המצוי בידי המשיבות יהיה ניתן לחשב את סכום הנזק המצרפי שנגרם בפועל לכלל חברי הקבוצה, על פי דרך החישוב המפורטת בחו"ד הכלכלית.

הינה עמוקה ורחבה הרבה יותר מהנוק המיידית והישיר הנגרם להם בעת רכישת מי מהמוצרים מושאי התובענה וגורמות להם לטעות יסודית ביחסיהם לרכיבי המזונות הרלוונטיים ומשפיעה על העדפותיהם ועל הרגלי צריכתם בכלל (גם ביחס למוצרי מזון אחרים המכילים את הרכיבים המכונים שלא כדין על ידי המשיבות כ"רכיבים טבעיים" – בעוד הם רחוקים מאוד מלהיות כן).

לשם הדוגמה בלבד: המשיבות מטעות ו/או עלולות להטעות את חברי הקבוצה הייצוגית לגבי טבעיותו של השמן צמחי ולעובדה כי בתהליך ייצורו ועיבודו נעשה שימוש בחומרים כימיים מסוכנים למאכל, שבמהלכו עובר השמן שינויים כימיים דרסטיים. לא רק שהשמן הצמחי אינו יכול להיחשב "רכב טבעי", אלא שהוא עלול להחיל שאריות ותוצרי לוואי של הקסאן (מרכיבי הבנזין) המשמש בתהליך ייצור השמן הצמחי (סעיף 10.1 להלן) ולהיות מסוכן בשל כך לבריאות.

10. על פי חוות הדעת המפורטת של המומחה, אינג' פנחס דנציגר (נספח ח לבקשה זו), המוצרים מושאי התובענה מכילים רכיבי מזון רבים שלצורך ייצורם ו/או עיבודם נעשה שימוש בתהליכים תעשייתיים אגרסיביים ביותר הכוללים שימוש בכימיקלים, חלקם אף מסוכנים למאכל, בשלם (בין היתר, אך לא רק בגללם) התקן הישראלי הרשמי - ת"י 1145, אוסר לכנותם כ"רכיבים טבעיים" ואף צרכן סביר לא יראה בהם כ"רכיבים טבעיים" (ולכן לא צריך מומחה).

כך ולשם הדוגמה בלבד:

10.1. כל המוצרים מושאי התובענה מסומנים ככוללים, בין היתר, רכיב "שמנים מהצומח" (כגון: "שמן דקלים", "שמן חמניות", שמן קנולה וכיוצ"ב). כאמור לעיל, אחד מתהליכי עיבוד השמן הצמחי כולל שימוש במימסים מסוג הקסאן, או בשמו היותר נפוץ - בנזין!

בתהליך ייצורו אף עובר השמן שינויים כימיים דרסטיים להרחבה ראו: סעיפים 83 - 115 לחוות הדעת של אינג' דנציגר.

בחדש מאי שנת 2016 ה- EFSA³ (סעיף 37, נספח 1 - "הסברים והגדרות" לחוות דעת המומחה) קבע והתריע בדבר סכנה לבריאות הציבור מצריכת שמנים צמחיים מזוככים (ושמן דקל בפרט) מחשש להימצאות חומרים הנקראים בשם glycidyl esters (GE) וכוללים בין השאר את שני החומרים המסוכנים: 3-MCPD ו- 2-MCPD (להרחבה ראו: סעיף 34, נספח 1 - "הסברים והגדרות" לחוות דעת המומחה).

10.2. גם בייצור הסוכר ישנם תהליכי עיבוד אגרסיביים כדוגמת: "הדקולוריזציה" (Decolorization), שמטרתו לסילוק צבעים⁴.

עד לקבלת המוצר הסופי של הסוכר, בצורתו כפי שהוא נמכר לצרכן על מדף המרכולים, עובר המזון (בצורתו כפי שהוא מופיע בטבע) שינויים כימיים דרסטיים ונעשה שימוש בחומרים זרים, ובין היתר באבן גיר (Limestone) ובגז אוזון (Ozone).

אבן גיר (Limestone) הנו משקע ומחצב המרכיב העיקרי של אבן גיר ועשוי ברובו מפתמה (קלציום קרבונט). משמש בבנייה. במזון משמשת אבן הגיר לסינון והלבנה (סעיף 31, נספח

³ **EFSA - European Food Safety Authority** – הסוכנות האירופית לבריאות מזון, גוף שהוקם ב 2002 וממומן ע"י האיחוד האירופי מכות חוק ופועל באופן עצמאי כאחראי על ההערכה של סיכונים בשרשרת המזון ולייעץ בנושאי הרגולציה והמדע של בטיחות מזון.

⁴ תהליך הדקולוריזציה לסילוק הפיגמנטים הלא רצויים (במקרה של הסוכר - להפוך אותו ללבן, ובמקרה של השמן - ליצור את הגוון הצהוב האחד), כולל שימוש בכימיקלים ואסור לכנות מזון שעבר תהליך זה כ"טבעי" ו/או כ"רכיב טבעי" (סעיף 4, נספח 1 - "הסברים והגדרות" לחוות הדעת של אינג' דנציגר).

1 - "הסברים והגדרות" לחוות דעת המומחה).

אוזון (Ozone) הנו אוזון הוא גז רעיל ובין היתר, אף משמש לחיטוי, טיהור שפכים, הלבנה (סעיף 30, נספח 1 - "הסברים והגדרות" לחוות דעת המומחה).

השימוש בכימיקלים הנ"ל בייצור הסוכר גורם לשינויים כימיים ואף עלול להותיר בו שאריות אבן גיר עם פחמן דו חמצני (מתהליך שנקרא "קרבוניישן", סעיף 5, נספח 1 - "הסברים והגדרות" לחוות דעת המומחה) (הנדרשות להפרדה לאחר מכן באמצעות תהליכים תעשייתיים אגרסיביים, שהנם כשלעצמם פוסלים מוצר או רכיב להיות מסומן כ"רכיב טבעי").

11. הדוגמאות הנ"ל הן רק בבחינת "טעימה על קצה המזלג" מתוך רשימה שלמה של תהליכי עיבוד תעשייתיים ושל כימיקלים המפורטים בחוות הדעת של אינג' דניגר (חלקם כאמור אף עלולים להיות מסוכנים ורעילים לצריכה) המשמשים⁵ בייצור ו/או עיבוד רכיבי המוצרים מושאי התובענה ושגורמים גם לשינויים כימיים דרסטיים במזון מצורתו הטבעית המקורית (קרי – כפי שהוא מופיע בטבע).

12. כבר עתה חשוב להדגיש כי מדובר בהפרה שיטתית ורחבה ע"י המשיבות ולא ברכיב בודד⁶ או במספר זניח של מוצרים.

המוצרים מושאי התובענה מכילים לא פחות מ- 15 רכיבי מזון ותוספי מזון שאינם עונים על הדרישות התקן הישראלי (ו/או תקנים בינלאומיים) לאפשרות לכוותם כ"טבעיים" ושסור אף לכוות את המזונות המכילים אותם כמזונות העשויים מ"רכיבים טבעיים" (פירוט הרכיבים בסעיפים 37 - 51 להלן).

בנוסף, בנוסף על רשימת המוצרים מושאי התובענה, המשיבות מסמנות ומפרסמות באופן כוזב ומטעה מוצרי מזון נוספים אחרים כעשויים מרכיבים טבעיים בלבד.

13. מעשיהן ו/או מחדליהן של המשיבות, בניגוד לדין, עולות, בין היתר, כדי עולות ומקימות למבקשים ולחברי הקבוצה סעד לפיצויים כספיים ו/או להשבה מכוח עילות תביעה כמפורט בבקשה זו להלן ובכתב התביעה המצורף לה, ולרבות: בגין הפרת חובה חקוקה ו/או תרמית ו/או הטעיה ו/או רשלנות ו/או הפרת חובות תו"ל ו/או עשיית עושר ולא במשפט ובגין פגיעה באוטונומיה של הפרט.

14. לנוכח האמור, ולנוכח האינטרס הציבורי הגדול כי המשיבות יחדלו לסמן ולפרסם את המוצרים באופן מטעה ושלא כדין ויטיבו את נזקי המבקשים ותברי הקבוצה, מונחת הסוגיה להכרעת בית משפט נכבד זה.

ב. הצדדים להליך

ב.1. המבקשים:

15. המבקש 1 – טוביה כהנא, בן 40, מהנדס תוכנה וראש צוות פיתוח בחברת SAP העולמית, נשוי ומתגורר בגבעת שמואל.

ביום 8/2/2019 טוביה רכש ממוצרי אבקות מרק קנור של יונילור (המשיבה 3) הממותגים

⁵ בין אם על ידי המשיבות עצמן ובין אם ע"י יצרני מזון מהן רוכשות המשיבות מוצרים/רכיבים לצורך ייצור המוצרים מושאי התובענה

⁶ יובהר כי גם במקרה שיש במוצר המזון רכיב אחד בלבד שאינו יכול להיקרא "רכיב טבעי", המוצר אסור להתחדר ולהיקרא כעשוי מ"רכיבים טבעיים".

- ומשווקים על ידי המשיבה 3 כאילו הם עשויים "100% רכיבים טבעיים!".
- תצהירו של המבקש 1, מצ"ב כנספת ב לבקשה זו.
 - העתק הקבלה של המבקש 1 בגין רכישת מוצרי יוניליוור (המשיבה 3), מצ"ב כנספת ג לבקשה זו.
 - 16. המבקשת 2 – מורן שגב אבני, בת 39, מהנדסת תעשייה וניהול ועובדת בחברת Philips Medical, נשואה, אם לשלושה ומתגוררת בקיבוץ יגור. ביום 23/8/2019 מורן שגב אבני רכשה מוצר אבקת מרק של אסם (הנתבעת 2) הממותגים ומשווקים על ידי הנתבעת 2 כאילו הוא עשוי "מרכיבים טבעיים בלבד".
 - תצהירה של המבקשת 2, מצ"ב כנספת ד לבקשה זו.
 - העתק הקבלה של המבקשת 2 בגין רכישת המוצר, מצ"ב כנספת ה לבקשה זו.
 - 17. המבקשת 3 – נטלי שוורץ, בת 38, נשואה ואם לארבעה ילדים ומתגוררת ביוקנעם. נטלי הינה כלכלנית בחברת החשמל לישראל. ביום 14/2/2019 נטלי רכשה ממוצרי אבקות המרק של אסם ושל קנור (יוניליוור), וכן שקדי מרק וקרוטונים של אסם, הממותגים והמשווקים על ידי המשיבות כעשויים "מרכיבים טבעיים בלבד" (במקרה של אסם), או כעשויים "100% רכיבים טבעיים!" (במקרה של יוניליוור).
 - תצהירה של המבקשת 3, נטלי שוורץ, מצ"ב כנספת ו לבקשה זו.
 - העתק הקבלה של המבקשת 3 בגין רכישת מוצרי המשיבות, מצ"ב כנספת ז לבקשה זו.
 - 18. כאמור לעיל וכעולה מתצהיריהם, המבקשים הוטעו ורכשו את מוצרי המשיבות בשל הפרסום הכוזב והמטעה כאילו הם עשויים רק מרכיבים טבעיים.
 - 19. המבקשים רכשו במספר הזדמנויות שונות ממוצרי המשיבות מושאי התובענה, וזאת לאחר שנחשפו לסימון ולפרסום המטעה שעל גבי אריזות המוצרים כאילו הם מכילים "רכיבים טבעיים בלבד" /או "100% רכיבים טבעיים!", והוטעו לחשוב כי אכן כך הוא הדבר.
 - 20. המבקשים נדחמו לגלות מאוחר יותר כי המוצרים אותם רכשו (המוצגים והנמכרים על ידי המשיבות כאילו הם עשויים אך ורק מרכיבים טבעיים), מכילים גם רכיבי מזון שעוברים תהליכי עיבוד וייצור תעשייתיים אגרסיביים הגורמים לשינויים כימיים ברכיבי המזון ושבחלקם כוללים גם שימוש בכימיקלים המסוכנים למאכל.
 - 21. הגילוי אודות ההטעה הבוטה שנגרמה להם מצד המשיבות גרמה למבקשים לחוש מרומים ולתחושות קשות של עלבון ושל זלזול מצד המשיבות כלפיהם כבני אדם וכצרכנים, ובנוסף אף לתחושות של כעס רב כלפי המשיבות בגין התנהלותן ופרסומן המטעה.
 - 2.ב. המשיבות
 - 22. המשיבות 1 ו- 2 – אסם תעשיות מזון בע"מ ו- אסם השקעות בע"מ (ביחד לעיל ולהלן – "אסם"), משתייכות לקונצרן חברות תעשייתיות. אסם פועלת ועוסקת בפיתוח, ייצור ושיווק מוצרי מזון והינה בין עשרת יצרניות המזון הגדולות בישראל.
 - 23. המשיבה 3 – יוניליוור ישראל מזון בע"מ (לעיל ולהלן – "יוניליוור"), שלוחה של תאגיד יוניליוור העולמי

ובין חמשת החברות הגדולות בארץ למוצרי צריכה ובעלת המותג קנור בשוק אבקות המרק.
לשם הנוחות, אסם ויונילור יקראו יחד בבקשה זו, לעיל להלן – "המשיבות".

ג. המוצרים מושאי התובענה הייצוגית המסומנים ומפורסמים על ידי המשיבות, באופן מטעה וכוזב, כאילו הם עשויים מרכיבים טבעיים

24. מוצרי אסם מושאי התובענה: כל סדרות אבקות התיבול למרק, קרוטונים ו- שקדי מרק הנושאים את המסר הפרסומי הכוזב כאילו הם מכילים "רכיבים טבעיים בלבד" (על כל סוגיהם, גודל או צורה) (להלן, כולם ביחד – "מוצרי אסם")

25. מוצרי יונילור מושאי התובענה: כל סדרות אבקות התיבול למרק שנשא/הנושאים את המסר הפרסומי הכוזב כאילו הם מכילים "רכיבים טבעיים בלבד", או "100% רכיבים טבעיים!" (על כל סוגיהם, גודל או צורה) (להלן, כולם ביחד – "מוצרי יונילור").

לשם הנוחות, מוצרי אסם ומוצרי יונילור יקראו יחד בבקשה זו, לעיל להלן – "המוצרים".

ד. הפרה של הוראות הדין והתקינה הרלוונטיות על ידי אסם ויונילור

26. כפי שיפורט להלן וכמפורט בחוות הדעת של אינג' דנציגר, בסימון ובפרסום המוצרים תחת המסר הפרסומי "רכיבים טבעיים בלבד" או בכל כינוי שקיל אחר, המשיבות מפרות את הוראות ת"י 1145: חוות הדעת של אינג' דנציגר מצ"ב כנספח ח לבקשה זו.

1.ד. ת"י 1145 – התקן לסימון מוצר מזון כולו בכינוי "טבעי" וסימון רכיבי מזון בכינוי "רכיב טבעי"

27. הכללים הנוגעים לעניין שימוש בכינוי "טבעי" על גבי מוצרי מזון, נקבעו ב- תקן ישראלי 1145 – סימון מזון ארוז מראש (לעיל ולהלן – "ת"י 1145"). ת"י 1145 הנו תקן ישראלי רשמי מחייב לכל דבר ועניין. העתק תקן ישראלי 1145 – סימון מזון ארוז מראש, מצורף כנספח 2 לחוות הדעת של אינג' דנציגר.

28. סעיף 3.14 לת"י 1145 קובע כי "סימון מוצר המזון כולו או סימון הרכיבים שלו בכינוי "טבעי" או בכינוי שקיל אחר יהיה כמפורט בנספח ג" (נספח ג לת"י 1145).

29. סעיף ג-1 לנספח ג' לת"י 1145 קובע מתי מותר לסמן מוצר מזון בכינוי "טבעי":

ג-1. סימון מוצר מזון כולו בכינוי "טבעי" מותר לסמן בכינוי "טבעי", ללא מילים נלוות, מונן יחיד או מקטע שלו, שאינו תערובת של מזונות, שאין בו תוספת רכיבים ושלא עבר תהליכים אחרים מאלה המפורטים להלן:

30. כלומר - סימון מוצר מזון כלשהו בכינוי "טבעי", ללא מילים נלוות, הותר רק בהתקיים התנאים המצטברים הבאים:

30.1. מזון יחיד או מקטע שלו שאינו תערובת של מזונות.

לדוגמא: על פי ת"י 1145 אין לסמן מזון כ"טבעי" סלט פירות המכיל בננות ותפוזים, גם אם לא בוצע בפירות עצמם כל שינוי לבד מחיתוך, וזאת מכיוון שהסלט הינו תערובת של מזונות.

30.2. מזון יחיד או מקטע שלו שאין בו תוספת רכיבים.

לדוגמא: על פי ת"י 1145 אין לסמן 'טבעי' פרי חתוך (למשל: בננות) שסחטו עליו מעט מיץ לימון. לא חשובה הכמות ואפילו טיפות לימון ספורות ובלתי מורגשות בטעם, וזאת כיוון שהוספו על הבננה תוספת רכיבים.

30.3. מזון יחיד או מקטע שלו שעבר אך ורק תהליכים שמפורטים בסעיף ג-1 לת"י 1145 (ראה נספח 2 לחוות הדעת), כדלקמן:

- איור (7);
- צבירות (7) (ללא שינוי כימי וללא תוספת כימית);
- מיזוג של מזון יחיד, או חלק ממזון יחיד, ממקורות שונים (blending);
- סרכוז (7);
- קירור;
- הקפאה;
- הקטנת גודל (לרבות חיתוך, גריסה, ריסוק, טחינה);
- חיבוץ (7);
- המגון (7);
- ניקוי (ללא שינוי כימי);
- ריכוז (ללא שינוי כימי);
- סילוק עצמות (ללא ריסוק מכני של העצם) (7);
- סילוק השומן (ללא שינוי כימי);
- סילוק חלבט;
- ייבוש, לרבות ייבוש בהקפאה;
- פירוק אנוימתי;
- תסיסה;
- סינון;
- הצללה (7) (ללא שינוי כימי);
- הפתחה (7) (ללא תוספת כימית);
- עיצוב צורה (7);
- פירנת (7);
- טיפול תרמי (לרבות אפייה, חליטה, חרתחה, בישול, טיפול בגלי מיקרו, פסטור, עיקור, קלייה).
- הבחלה, הבשלה (7) (ללא תוספת כימית);
- התכה, הפשרה;
- סילוק חקליפה (ללא תוספת כימית);
- כבישת (7);
- התפחה (7);
- הגבנה (ללא תוספת כימית);
- הפרדה (7) (לרבות ניפוי (7), קינוב (7), שפייה (7));
- השריה;
- טיפול בגזים אינרטיים (פחמן דו-חמצני, אריזה באווירה של חנקן);
- שיחול (7).

(להלן גם - "התהליכים המותרים" או "רשימת התהליכים המותרים")

ביצוע תהליך אחר כלשהו מלבד אלו הנקובים לעיל, פוסל כל מוצר או רכיב מלהיקרא "טבעי"!

31. בנוסף, סעיף ג-2 לת"י 1145 שכותרתו: סימון רכיבי מזון בכינוי "טבעי" - קובע תנאים אשר בהתקיימם ניתן לסמן 'רכיבי מזון כ'רכיב טבעי'. על פי סעיף ג-2 הנ"ל התנאים לסימון רכיב מזון כ'רכיב טבעי' הנם תנאים מקלים לעומת התנאים לסימון "מזון יחיד או מקטע שלו" כ'טבעי'.

ג-2.1	הגדרת "רכיב טבעי": רכיב טבעי - רכיב שהופק ממזון שמועד לכנותו בכינוי "טבעי" כמפורט בסעיף ג-1, אגב שימוש בתהליכי ייצור מאלה שצוינו בסעיף ג-1, ולעיתים אגב שימוש גם בתהליך מיצוי ⁽¹⁾ או שחזור ⁽²⁾ או זיכוך ⁽³⁾ , ובלבד שבתהליך תחפיקה לא עבר הרכיב שינוי כימי כלשהו.
ג-2.2	מוצר מזון שיוצר על ידי ערבוב של שני "רכיבים טבעיים" (כמוגדר בסעיף המשנה ג-2.1) או יותר ושאינו מכיל רכיבים שאינם "רכיבים טבעיים", מותר לסמנו בכינוי "מרכיבים טבעיים", אולם אסור לסמנו כמוצר מזון "טבעי".
ג-2.3	מזון המכיל רכיב כלשהו שאינו "רכיב טבעי" (לדוגמה: חומר טעם וריח מלאכותי) אסור לסמנו בכינוי "טבעי" או בכינוי "מרכיבים טבעיים", אולם מותר לציין, ברשימת הרכיבים שלו בלבד, את המילה "טבעי" לכל רכיב שהוא "רכיב טבעי".

32. העולה מסעיף ג-2 המצוטט לעיל, הנו:

שרכיב מזון יכול להיקרא כ'רכיב טבעי' אך ורק אם הופק ממזון שמועד לכנותו בכינוי 'טבעי' והתקיימו בו גם התנאים המצטברים הקבועים בסעיף ג-1: (1) אינו תערובות מזונות; (2) אין בו תוספת רכיבים; (3) ולשם הפקתו הוא עבר אך ורק את התהליכים המפורטים בסעיף ג-1.

לדוגמא: 'מלטודקסטרין' המופק מ'עמילן' אסור לכנותו כ'רכיב טבעי', בין היתר כיוון שהעמילן עצמו אינו קִשֶׁר להיקרא "טבעי" (לפירוט ולחסבר, ראו: סעיפים 234 - 247 לחוות דעת המומחה).

33. החקלה הקבועה בסעיף ג-2.1 לעניין סימון רכיב מזון כ"רכיב טבעי", הינה בכך שהוא מוסיף, מעבר לרשימת התהליכים המותרים (המנויים בסעיף ג-1), שלושה תהליכים נוספים –

21.1. תהליך מיצוי (Extraction);

21.2. תהליך שחזור (Re-construction);

21.3. זיכוך (Refining);

וקובע כי אם וככל שבתהליך ייצור/הפקת ה'רכיב' ממזון שמועד לכנותו כ"טבעי" באמצעות התהליכים הנ"ל (אחד או יותר) לא התרחש כל שינוי כימי – אזי, מותר לסמנו כ"רכיב טבעי".

לדוגמא: אם ניקח פרי הלימון העונה על הגדרת "טבעי" כחומר גלם ונפיק מקליפתו תמצית לימון בעזרת תהליך של מיצוי, אסור היה שתמצית הלימון תסומן כ"טבעית" שכן תהליך ה"מיצוי" אינו מופיע ברשימת התהליכים שבסעיף ג-1. יחד עם זאת, מותר יהיה לסמן את תמצית הלימון כ'רכיב טבעי' היות ותהליך הפקתה עומד בהקלות הקבועות בסעיף ג-2.1 הנ"ל, דהיינו – הופק בתהליך מיצוי /או שחזור /או זיכוך בלבד שלא התרחש כל שינוי כימי. לעניינינו תהליך המיצוי הינו למעשה תהליך שלא מתרחש בו שינוי כימי כלשהו.

34. חשוב עוד להדגיש כי סעיפים ג-2.2, ג-2.3 לת"י 1145 קובעים כי סימון של מוצר מזון כלשהו בכינוי "מרכיבים טבעיים" יהיה מותר רק אם כל הרכיבים במוצר עומדים בתנאי סעיף ג-2.1.

35. המסקנות מכל האמור בפרק זה לעיל, הן כדלקמן:

35.1. די ברכיב אחד מרכיבי המוצר שאינו "רכיב טבעי" בכדי לפסול את המוצר מלהיקרא כמכיל "רכיבים טבעיים בלבד" או בכל כינוי שקיל אחר. יודגש כי למרות כן, במקרה

הנדון, כל אחד מהמוצרים מכיל יותר מרכיב אחד – ולרוב אף מספר גדול יותר של רכיבים שאסור לכנותם כ"רכיבים טבעיים".

35.2 די שרכיב כלשהו אינו קיים בצורתו בטבע (צמח או בע"ח) והוא מופק או תוצר של ייצור ועיבוד מתועש מובהק כדי שאסור יהיה לכנותו כ"רכיב טבעי". למרות זאת, במקרה הנדון, חלק ממוצרי המשיבות מכילים רכיבים המיוצרים מחומרים שהם בעצמם תוצר של ייצור ועיבוד תעשייתי.

35.3 די שרכיב עבר תהליך יחיד שאינו נקוב מפורשות ברשימת התהליכים המותרים (סעיף ג-1 לנספח ג' לת"י 1145) או בסעיף ג-2.1, כדי שיהיה אסור לכנותו כ"רכיב טבעי". למרות כן, במקרה הנדון, תהליך הייצור של רבים מרכיבי המוצרים מושאי התובענה כולל תהליכים תעשייתיים שאינם מופיעים ברשימת התהליכים המותרים או בסעיף ג-2.1.

35.4 די שרכיב עבר שינוי כימי כלשהו במהלך ייצורו/עיבודו/הפקתו, או שחס וחלילה השתמשו בתהליך בכימיקלים וחומרי עזר – כדי שאסור יהיה לכנותו "רכיב טבעי". אף על פי כן, במקרה הנדון, בתהליך הייצור של רבים מן הרכיבים הקיימים במוצרים מושאי התובענה נעשה שימוש בכימיקלים או שהרכיבים עברו שינוי כימי בשלב כלשהו בתהליך הייצור/עיבוד התעשייתי שלהם.

35.5 עוד יצוין ויודגש: כי על פי ת"י 1145 (ובודאי מבחינה טכנולוגית) גם רכיבים שהינם "טבעיים", די אם רכיב אחד כלשהו (המוכנס למזון) יהיה תערובת של שני חומרים או יותר, שאינם זהים, כדי שאסור יהיה לכנותו "רכיב טבעי".⁷

במקרה הנדון מספר גדול מאוד מהרכיבים הרשומים על גבי עטיפות המוצרים הם תערובות של מספר חומרים (כמובא בפרק ד.2 להלן) ויחד עם זאת, הדבר לא מנע מהמשיבות לסמן את המוצרים המכילים אותם בכינוי הכוזב, המטעה והאסור "רכיבים טבעיים בלבד" או "100% רכיבים טבעיים" או בכינוי שקיל אחר.

35.6 ובנוסף לכל האמור, כמפורט בפרק ד.2 להלן, רשימות רכיבי המוצרים כוללות גם רכיבים עם שמות "מוסוויים", דהיינו – סימון רכיבים תחת שמות מומצאים שונים משמותיהם התקינים, בניגוד להוראות התקנים הרלוונטיים ובאופן המטעה או העלול להטעות את הצרכן כאילו מדובר ב"רכיב טבעי" בעוד שהדבר אינו כן.

להלן תובא רשימת הרכיבים במוצרים מושאי התובענה שאסור לכנות אותם וכל מוצר המכיל אותם, בכינוי "מרכיבים טבעיים בלבד" או בכל כינוי שקיל אחר.

2.ד רכיבי המוצרים (בהתאם לסימון הרכיבים של המשיבות עצמן על גבי אריזות המוצרים) שאסור לכנות אותם "רכיב טבעי", וממילא שאף אסור לכנות כל מוצר מזון המכיל אותם כעשוי מ"רכיבים טבעיים" וכיוצ"ב כינויים כוזבים

36. המשיבות הפרו את הוראות ת"י 1145, ביחס לכל המוצרים המכילים אחד (או יותר) מהרכיבים המפורטים להלן:

⁷ לא חשובה מהי הכמות של המרכיב או החומר בתערובת כזו – אסור לכנותה כ"רכיב טבעי".

- 37.1 בייצורו עובר השמן הצמחי זיכוכ עם חומרים וממיסים כימיים, כדוגמת: תוצרי נפט ובנוזין שהשאירו את חותמם⁸.
- 37.2 בנוסף, המוצר עובר תהליכים כמו "דקלוריציה" (דהיינו – סילוק צבעים או הלבנה) עם חומרים מלבינים, שבמהלכם השמן עובר שינוי כימי ונוצרים חומרים העלולים להיות מסוכנים לצריכה.
- בין יתר התהליכים "האסורים" הגורמים לשינויים כימיים בשמן, עובר השמן גם תהליכי "סתירה" לצורך סתירת חומצות מהמוצר (כלומר – סילוק החומצות) במהלכם נעשה שימוש בעזרת בסיסים (כדוגמת: סודה קאוסטית).
- למעשה, רוב התהליכים המורכבים בייצור השמן הצמחי המוצגים בחוות הדעת של אינג' דנציגר, אינם כלולים ברשימת התהליכים המותרים או בסעיף ג-2.1 לת"י 1145.
- 37.3 וכן בנוסף, מבדיקות שנערכו לאורך שנים על ידי EFSA עולה כי השמן עלול להכיל חומרים זרים (אינו ממש טהור).
- 37.4 וכן בנוסף, השימוש ברשימת הרכיבים בכינויי הכללי "שמן צמחי" (אך המותר), ללא שם המקור (כגון: "שמן דקלים" או "שמן סויה" וכיוצ"ב), יש בו משום הטעיית הצרכן ומונע מהצרכן אפשרות לדעת האם מדובר בשמן צמחי מסוג המכיל כמויות גדולות של חומרים בלתי רצויים, למשל: שמן דקלים בו יש חומצות שומן רוויות בכמות גדולה יותר מאשר בשמנים האחרים.
- 37.5 במאמר מוסגר יוער כי כאשר השמן אינו משמש כ'רכיב' במוצר מזון אחר, אלא עומד כמוצר בפני עצמו, חל תקן ישראלי 216 (שמני מאכל צמחיים), תקן רשמי, האוסר מפורשות על סימון השמן או כינויו כ"טבעי" (נספח 3 לחוות דעת המומחה).

38. סוכר (סעיפים 116 - 161 לחוות דעת המומחה)

- 38.1 בייצור הסוכר נעשה שימוש בכימיקלים (כדוגמת LIMESTONE) ובממיסים וחומרי סתירה כימיים, לרבות: חומצה גפריתית ודו תחמוצת הפחמן.
- 38.2 בנוסף, המוצר עובר תהליכים שאינם נקובים ברשימת התהליכים "המותרים" בסעיף ג-1 הנ"ל (נספח ג', לת"י 1145), במהלכם המסה עצמה עוברת שינויים כימיים ונוצרים חומרים זרים כגון: פורפורלים וקרמלים⁹.
- 38.3 בסופו של הייצור המסה הנמכרת לצרכן (או למפעל) כ"סוכר" מכילה חומרים זרים (אינו טהור) ומכילה תרכובות כימיות שלא היו קיימות במקור הצמחי.
- 38.4 במאמר מוסגר יוער כי כאשר הסוכר אינו משמש כ'רכיב' במוצר מזון אחר, אלא עומד כמוצר בפני עצמו, חל תקן ישראלי 356 (סוכר), שהנו תקן רשמי, האוסר מפורשות על

⁸ לכתבה שהתפרסמה בנושא בתוכניתם של גיא מרוז ואורלי וילנאי, ראו באתר יוטיוב בכתובת: https://youtu.be/K0_Xcu5q0Ec

⁹ להמחשת תהליך ייצור הסוכר ועל השימוש בכימיקליים בתהליך הייצור ניתן גם לצפות בסרט של ערוץ דיסקברי באתר יוטיוב בכתובת: <https://youtu.be/jCKt02NGjFM>

סימון הסוכר או כינויו כ"טבעי".

39. עמילן (סעיפים 186 - 224 לחוות דעת המומחה)
- 39.1. המסה מעובדת באופן תעשייתי תוך שימוש בחומרים כימיים וכן עוברת שינויים כימיים. לשם הדוגמה: בתהליך הנקרא "Steeping" משתמשים היצרנים בגופרית דו-חמצנית שהופכת לחומצה סולפורית.
- 39.2. יצוין כי הכימיקל גופרית דו-חמצנית משמש כחומר משמר ומחמצן ונחשב מזהם אוויר המסכן את דרכי הנשימה.
- 39.3. בנוסף לעובדה שהחומר עובר תהליכים שאינם בגדר רשימת התהליכים המותרים תוך שימוש בכימיקלים שונים, המסה הנמכרת כעמילן הינה גם תערובת של מספר חומרי מוצא ומכילה תרכובות שאינן קיימות במקור הצמחי.
40. עמילן מפורק (סעיפים 227 - 233 לחוות דעת המומחה)
- 40.1. הנו גם רכיב שאסור לסמן ולכנותו כ"רכיב טבעי" וגם רכיב המסומן בשם "מוסווה".
- 40.2. לא קיים בטבע ולא ברשימת תוספי היסוד (ראה סעיף 1.2 וה"ש 1) מוצר בשם זה וככל הנראה, כוונת המשיבה 2 (אסם) לתוצר תעשייתי שיוצר מעמילן ושעבר שינוי כימי, או למלטודקסטרינים (שגם הם לא קיימים בטבע). בין כך ובין כך עולה מהני"ל כי אסור לכנות את ה"עמילן המפורק" כ"רכיב טבעי".
- 40.3. בנוסף, סימון הרכיב ברשימת הרכיבים שעל גבי אריזת המוצר בכינוי המוסווה "עמילן מפורק" עלול להטעות את הצרכן כאילו מדובר ב"רכיב טבעי", דבר שאינו נכון כאמור.
41. מלטודקסטרין (סעיפים 234 - 247 לחוות דעת המומחה)
- 41.1. חומר זה מיוצר מחומר מוצא שאינו טבעי (עמילן) ובתהליכים תעשייתיים שאינם רשומים בנספח ג' לתקן 1145 כתהליכים מותרים.
- 41.2. בנוסף, החומר עצמו עובר הידרוליזה (כלומר - פירוק) ועובר שינויים כימיים בעת הייצור עם כימיקליים כמו סולפטים שונים המשמשים לאינאקטיבציה (נטרול) של אנזימים.
- 41.3. וכן בנוסף, הרכיב מלטודקסטרין הינו תערובת של מספר חומרי מוצא ולכן הוא משווק תחת תיאורים מספריים כמו "מלטודסטרין 48" או "מלטודסטרין 32" (או אחרים), המגדירים בין השאר את הרכב התערובת שיש במוצר - ואף רק בשל כך אסור לסמנו כ"רכיב טבעי".
42. סירופים של תירס וגלוקוז (סעיפים 248 - 275 לחוות דעת המומחה)
- 42.1. הסירופים משני הסוגים מיוצרים מחומר מוצא שאינו "טבעי" (עמילן) תוך כדי שימוש בחומצות ובבסיסים (כגון: "סודה קאוסטית" המשמשת לפתיחת סתימות בצנרת ביוב).
- 42.2. במהלך ייצורם עוברים המוצרים תהליכים שאינם בגדר תהליכים מותרים, אשר מייצרים חומרים זרים (שיש להיפטר מהם) והחומר אף עובר שינויים כימיים בעת הייצור.
- 42.3. בנוסף, שני מוצרים אלו, בכל צורת שיווק, אינם חומר יחיד אלא הם תערובות של מספר

חומרי מוצא – ואף רק בשל כך אסור לסמנו כ"רכיב טבעי".

43. **סוכר שרוף** (סעיפים 276 - 281 לחוות דעת המומחה)
- 43.1. הנו גם רכיב שאסור לסמן ולכנותו כ"רכיב טבעי" וגם "רכיב מוסווה".
- 43.2. על פי חוות הדעת של אינג' דנציגר, תוסף מזון כזה אינו מוכר (סעיפים 276 - 288 לחוות הדעת). גם אם קיים תוסף מזון שכזה – או שאולי יוצר ע"י המפעל, אזי ברור לכל בר בי רב שתהליך של שריפה גורם לשינויים כימיים מהותיים בכל חומר.
- 43.3. בנוסף, סימון רכיב כלשהו בשם של רכיב שאינו קיים הינו סימון העלול להטעות את הצרכן כאילו היה מדובר ב"רכיב טבעי", דבר שאינו נכון.
44. **קרמל** (סעיפים 282 - 288 לחוות דעת המומחה)
- 44.1. הנו גם רכיב שאסור לסמן ולכנותו כ"רכיב טבעי" וגם רכיב המסומן בשם "מוסווה".
- 44.2. הקרמל הנו שם כללי לחומרים המשמשים צבעי מאכל והמיוצרים מחומר מוצא שאינו טבעי (סוכר) ואשר אינם חומר אחיד, אלא תערובת מורכבת.
- 44.3. על מנת לייצר את הצבע החום הסוכר עובר תהליכים אגרסיביים שאינם רשומים כתהליכים מותרים, תוך כדי הוספת כימיקלים שונים כגון, אך ולא רק: סולפיטים וסודה קאוסטית, ואשר מלבד עצם הטיפול גורמים (התהליכים והחומרים) לשינויים כימיים מהותיים.
- 44.4. בנוסף, הקרמל אמור להיות מסומן ומוגדר ברשימת הרכיבים כצבע מאכל (על פי ת"י 1145 ורשימת תוספי המזון). סימון תוצר כזה ללא הבהרה שמדובר בצבע, הינו סימון העלול להטעות את הצרכן כאילו היה מדובר ב"רכיב טבעי", דבר שאינו נכון.
45. **גלוטן** (סעיפים 289 - 296 לחוות דעת המומחה)
- 45.1. יש להדגיש ולציין מראש שחומר זה הנמכר כתוסף הינו תוצר של תעשייה ואינו קיים כלל בטבע.
- 45.2. ה"גלוטן" מורכב משני חומרי יסוד – המצויים במספר סוגי דגניים – העוברים תהליך כימי מובהק (סינתזה) ובעת ייצור תוסף המזון מתחולל שינוי כימי ונוצר הגלוטן – ועל כן אסור לסמנו כ"רכיב טבעי".
46. **סיבי עולש וסיבי סלק** (סעיפים 297 - 322 לחוות דעת המומחה)
- 46.1. במסגרת ייצור הסיבים חומרי היסוד עוברים תהליכים שאינם מוגדרים כתהליכים מותרים (נספח ג' לת"י 1145), וכן נעשה שימוש בכימיקלים שונים כמו אבן גיר וחומצות מינרליות.
- 46.2. בתהליך הייצור ישנן ריאקציות כימיות הגורמות לשינויים כימיים בעת הייצור והיוצרות חומרים שלא שייכים למקור הצמחי, כדוגמת: קרבונטים ומלחי סולפט.
- 46.3. התוצר הסופי הינו תמיד תערובת של חומרים ובעת ביצוע סטנדרטיזציה כלל התערובת הראשונה של החומרים מהווה תערובת עם "חומרים נושאים" (Carriers).

47. **חומצת לימון** (סעיפים 323 - 351 לחוות דעת המומחה)
- 47.1. מיוצרת מחומרי מוצא שרחוקים מלהיות טבעיים (לדוגמה: חומרי פירוק כימי של עמילן).
- 47.2. בנוסף, בעת הייצור מתבצע שיקוע בחומר הקרוי בשם "סיד כבוי" (סידן הידרוקסיד).
- 47.3. ובנוסף, לצורך סתירת הסיד (סילוקו מהחומצת הלימון) משתמשים בחומצה גפריתית. החומצה הגופרתית הינה כימיקל מחמצן חזק מאוד והינה חומר נפוץ בתעשייה הכימית. בשל היותה מחמצן חזק, החומצה הגופרתית הינה מסוכנת ומפרקת את כל התרכובות האורגניות. למשל, במגע עם גוף חי החומצה הורסת את רקמותיו.
48. **קרוטונים** (סעיפים 352 - 362 לחוות דעת המומחה)
- 48.1. בחלק ממוצרי המרק של המשיבה 3 (יוניליוור) רשימת הרכיבים כוללת "קרוטונים".
- 48.2. הקרוטונים בכל צורתם הינם תערובות של מספר חומרי מוצא ואינם חומר טהור ובתור שכאלו, אסור לכנותם בכינוי "רכיבים טבעיים".
49. **מלח** (סעיפים 370 - 382 לחוות דעת המומחה)
- מבחינת ההרכב שלו המלח הנמכר בשוק הוא תערובת ומכיל לעתים עד 1% של כימיקלים זרים וככזה, אסור לכנותו בכינוי "רכיב טבעיים".
50. **כורכום** (סעיפים 383 - 403 לחוות דעת המומחה)
- 50.1. הנו גם רכיב שאסור לסמן ולכנותו כ"רכיב טבעי" וגם רכיב המסומן בשם "מוסווה".
- 50.2. זהו חומר המוגדר כצבע מאכל – וצבעים אינם מוגדרים כטבעיים, וכך גם הכורכום אשר עובר שינויים כימיים בעת הייצור.
- 50.3. בנוסף, מיצוי הכורכום מתבצע תוך שימוש בכימיקלים כדוגמת: אצטון או אלכוהול.
- 50.4. ובנוסף, על מנת ליצור מוצר ברמה קבועה (סטנדרטיזציה) הכורכום למעשה מעורבב עם חומרים נושאים (Carriers) ואינו חומר יחיד אלא תערובת – ודי בשל כך שיהיה אסור לסמנו כ"רכיב טבעי".
- 50.5. כן בנוסף, הכורכום אמור להיות מסומן ומוגדר כ"צבע מאכל", וזאת על פי ת"י 1145 ורשימת תוספי המזון. כל סימון אחר (כמו בשם "כורכום" בלבד), הינו סימון העלול להטעות את הצרכן כאילו היה מדובר ב"רכיב טבעי", דבר שאינו נכון כאמור.
51. **תמצית רוזמרין** (סעיפים 404 - 419 לחוות דעת המומחה)
- 51.1. לשם הפקת תמצית הרוזמרין מן הצמח מבוצעים תהליכים שאינם רשומים בגדר התהליכים המותרים או בסעיף ג-2.1 לת"י 1145 ושימוש בכימיקליים כדוגמת: אצטון או אלכוהול.
- 51.2. התוצר של המיצוי הוא תערובת של שני חומרים או יותר ודי בשל כך שיהיה אסור לסמנה כ"רכיב טבעי". בנוסף, כל יצרן המבקש שהמוצר שלו יהיה ברמה קבועה (סטנדרטיזציה) מערבב את התערובת שהתקבלה עם חומרים נושאים (Carriers), וכך שגם התמצית כביכול, אינה רק תמצית אלא תערובת.
52. יצוין כי גם על פי הנורמות המקובלות (Common Practice) במרבית המדינות המתקנות בעולם – רכיבי המזון ותוספי המזון הנ"ל הרלוונטיים לעניינינו אינם יכולים להיחשב כ"רכיבים טבעיים"

(הסיבות, כמוזכר לעיל – שימוש בכימיקליים לצורכי עיבוד והפקת הרכיב, שימוש בתהליכים בהם המזון עובר שינוי כימי, היותם תערובת של חומרים וכדו') (לעניין זה ראו: בין היתר, סעיפים 16, 27.3, 27.5, 28.15, 46, 51, 115.4, 126, 161.3 לחוות דעת המומחה, וכן סעיף 33 לנספח 5 לחוות הדעת).

53. טבלאות המציגות את הרכיבים ה"לא טבעיים" בחלוקה למוצרים, מוצגות בסעיף 26.17 לחוות הדעת של אינג' דנציגר.

ה. עילות התביעה

54. אחריות המשיבות לסעדים הנתבעים קמה מכוח העילות הבאות:

ה.1. עולת הפרת חובה חקוקה

55. לשם גיבושה של עולת הפרת חובה חקוקה על פי סעיף 63 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש] (להלן - "פקודת הנזיקין") נדרש כי יתקיימו היסודות המצטברים הבאים: (א) קיומה של חובה המוטלת על המשיבות מכוח חיקוק; (ב) החיקוק נועד לטובתם או להגנתם של בני-אדם מסוג או הגדר שעמם נמנים חברי הקבוצה הייצוגית; (ג) החובה הופרה על ידי המשיבות; (ד) הפרת החיקוק על ידי המשיבות גרמה לנזק מסוגו או מטבעו של הנזק שאליו נתכוון החיקוק.

56. בעניינינו וכפי שיפורט להלן, כל יסודות העילה מתקיימים כלפי כל אחת מהמשיבות, הן ביחס לסימון ושיווק המוצרים מושאי התובענה במסר הפרסומי המטעה מ"רכיבים טבעיים בלבד" או בכינוי שקיל אחר, והן ביחס לכינוי חלק מרכיבי המוצרים בשמות "מוסוויס":

ה.1.7. החיקוקים אותם הפרו המשיבות –

57.1. כאמור לעיל (בסעיפים 27 - 35) סימון ופרסום המוצרים מושאי התובענה בכינוי "מרכיבים טבעיים בלבד" או בכינוי שקיל אחר, וכן בכינוי רכיבים בשמות "מוסוויס" שלא קיימים - המשיבות מפרות את הוראות ת"י 1145.

57.2. סעיפים 17(ב) ו-17(ג) לחוק הגנת הצרכן, תשמ"א - 1981 (להלן - "חוק הגנת הצרכן"), מורים כדלקמן:

"17. (ב) השר רשאי לקבוע בצו -

(1)

(2) פרטים נוספים שיש לסמן, לרבות ..., דרך השימוש בהם, איכותם, סבילותם, עמידותם או תכונותיהם האחרות, לרבות תכונות שיש בהן לעשותם כשרים בעיני הציבור כולו או מקצתו;

(ב1) השר, בהתייעצות עם ארגון צרכנים יציג, רשאי לקבוע בצו תנאים שבהתקיימם יסומן מצרך בשם או בכינוי שיש בו כדי להעיד על טיבו או על מהותו, וכן שיש בו כדי למנוע טעות או הטעיה, בזיהוי, ברכישה או בשימוש במוצרי מזון."

57.3. סעיף 2(א) לצו הגנת הצרכן (סימון ואריזה של מוצרי מזון), תשנ"ט - 1998 (להלן - "צו הגנת הצרכן") קובע, כדלקמן:

- 2.2 (א) **סימון מוצר מזון ארוז מראש יהיה כמפורט בתקן ישראלי ת"י 1145...**
- 57.4 כעולה מהנ"ל, סימון ושיווק המוצרים מושאי התובענה כעשויים מ"רכיבים טבעיים בלבד" או בכינוי שקיל אחר וכן סימון הרכיבים בשמות "מוסוויס" מומצאים, בניגוד להוראות ת"י 1145, מהווה הפרה של סעיפים 17(ב) ו-17(ב) לחוק הגנת הצרכן ושל סעיף 2(א) לצו הגנת הצרכן הנ"ל.
- 57.5 **בנוסף**, בהפרת ת"י 1145 מפרות המשיבות אף את הוראות סעיף 9(א) לחוק התקנים, תשי"ג - 1953 (להלן - "חוק התקנים"), הקובע כדלקמן:
9. (א) **לא ייצר אדם מצרך, שמיפרט שלו נקבע כתקן רשמי, ולא ימכרו, ולא ייבאו ולא ייצאו, ולא ישתמש בו בכל עבודה שהיא, ולא יבצע עבודה שהכללים הטכניים של תהליכה נקבעו כתקן רשמי, אלא אם התאימו המצרך או תהליך העבודה לדרישות התקן הרשמי, או אם נקבעה הוראה אחרת באכרזה שבה הוכרז התקן כתקן רשמי;** "
- ועל כן, מנוסחו של סעיף 9(א) לחוק התקנים ברי כי, במקרה הנדון, הפרת ת"י 1145 ממילא משמעותה אף הפרה של הוראות אותו סעיף 9(א) הנ"ל.
- 57.6 **בנוסף**, המשיבות מפרות את החובות הקבועות בסעיף 13. 3(א) - 4(א) לחוק התקנים, לפיו:
13. (א) **אסור לאדם -**
- (1) ...
- (4) **לסמן מצרך באופן העלול לעורר את הרושם, כי המצרך מתאים לתקן או לתקן רשמי פרט לסימון כחוק בתו תקן;** "
- במקרה הנדון, אופן וצורת סימון המשיבות את המוצרים מושאי התובענה כמי שכביכול מיוצרים מ"רכיבים טבעיים בלבד" או בכינוי שקיל אחר, עלול לעורר את הרושם כי סימון זה נעשה בהיתר ו/או כי המוצר מתאים להוראות תקן רשמי.
- 57.7 **בנוסף**, סימון רכיבים בשמות "מוסוויס" מומצאים הינה גם הפרה של הוראות סעיף 17(א) לחוק הגנת הצרכן, לפיה:
17. (א) **על עוסק לסמן על גבי טובין המיועדים לצרכן או במצורף להם פרטים בדבר**
- (1)
- (4) **כמות המצרך ופירוט חמרי היסוד שמהם הוא מורכב.** "
- 57.8 במאמר מוסגר יצוין כי המחוקק ראה בהפרות אלו כהפרות משמעותיות המאפשרות הטלת סנקציות עונשיות במקרה של הפרתן, וראו לעניין זה: בג"ץ 53/96 תשובת ת. אלוני בע"מ נ' שר התעשייה והמסחר, פ"ד נב (1998) 5-6, 1 (2).
- 58 כעולה מכל האמור לעיל, הרי שלא יכול להיות כל ספק כי בשיווק המוצרים תוך הצגתם כעשויים מרכיבים טבעיים בלבד, המשיבות הפרו את ת"י 1145 ובכך גם את הוראות חוק הגנת הצרכן, צו הגנת הצרכן וחוק התקנים הנ"ל. הפרתם של חיקוקים אלו שנועדו גם לטובתם והגנתם של המבקשים (וחברי הקבוצה הייצוגית), מהווה עוולה לפי סעיף 63 לפקודת הנויקין של "הפרת חובה חקוקה". לעניין זה ראו, בין היתר: תא (ת"א) 1372/95 יורשי המנוח תופיק ראבי ז"ל נ' תנובה

מרכז שיתופי [פורסם בנבו] (7/10/2008) (להלן – "פרשת תנובה 1"); וכך- עא 10085/08 תנובה - מרכז שיתופי נ' עזבון המנוח תופיק ראבי ז"ל [פורסם בנבו] (מיום 4/12/2011) (להלן – "פרשת תנובה 2").

59. בגין מעשי ו/או מחדלי המשיבות נגרמו למבקשים נזקים ממוניים ושאינם ממוניים כמפורט בסעיפים 99 - 106 להלן ובחוו"ד הכלכלית (נספח ט לבקשה זו).

2.ה. איסור הטעיה - חוק הגנת הצרכן

60. ברע"א 2837/98 ארד נ' בזק החברה הישראלית לתקשורת בע"מ, פ"ד נד(1) 600 (2000) הוגדר המונח "הטעיה" לצרכי חוק הגנת הצרכן, כדלקמן:

"הטעיה היא הצהרה כוזבת. ההטעיה נוצרת כאשר קיים פער בין הדברים הנאמרים (או המוסתרים) לבין המציאות. הטעיה יכולה ללוש שתי צורות: האחת, הטעיה במעשה על דרך של מצג שווא הכולל פרטים שאינם תואמים את המציאות; השנייה, הטעיה במחדל, קרי: אי גילוי פרטים מקום שיש חובה לגלותם" (שם, בעמ' 608-609).

ראו גם: עא 8037/06 שי ברזילי נ' פריניר (הדס 1987) בע"מ [פורסם בנבו] (4/9/2014), פסקה 28 לפס"ד של כבוד השופט ח' מלצר (להלן – "פרשת פריניר").

61. הוראות סעיפים 2(א) ו-2(ב) לחוק הגנת הצרכן, קובעים כדלקמן:

"2(א) לא יעשה עוסק דבר – במעשה או במחדל, בכתב או בעל פה או בכל דרך אחרת לרבות לאחר מועד ההתקשרות בעסקה – העלול להטעות צרכן בכל ענין מהותי בעסקה (להלן – הטעיה); בלי לגרוע מכלליות האמור יראו ענינים אלה כמהותיים בעסקה:

(1) הטיב, המהות, הכמות והסוג של נכס או שירות;

(2) המידה, המשקל, הצורה והמרכיבים של נכס...;

...

(11) התאמתו של הנכס או השירות לתקן, למיפרט או לדגם;

2(ב) לא ימכור עוסק, לא ייבא ולא יחזיק לצרכי מסחר נכס שיש בו הטעיה ולא ישתמש בנכס כאמור למתן שירות."

62. אם כן, על מנת שתקום לצרכן עילת הטעיה נגד עוסק בגין הפרת "איסור הטעיה" נדרשים להוכחה שלושה תנאים: (א) קיומו של מעשה או מחדל מטעה או שעלול להטעות בענין מהותי לעסקה; (ב) קיומו של נזק; (ג) קיומו של קשר סיבתי בין המעשה ו/או המתדל המטעה (או העלול להטעות) לבין הנזק. לענין זה ראו: ע"א 458/06 עו"ד שטנדל נ' חברת בזק בינלאומי בע"מ [פורסם בנבו] (6.5.09).

63. במקרה הנדון, המשיבות הטעו את המבקשים (והן עודנה מטעות את הצרכנים, חברי הקבוצה הייצוגית - "וישנה חזקה שהצרכן נותן אמון בעוסק"¹⁰) ע"י מצגי שווא שאינם תואמים את המציאות בנוגע לטבעיות רכבי המוצרים בעניינינו, כאילו המוצרים מכילים רכיבים טבעיים בלבד – מה שכאמור אינו נכון בתכלית (ראו המפורט בפרק ד' לעיל, הן לגבי הוראות ת"י 1145 והן לענין רכיבי המזון הלא טבעיים בעליל שבמוצרים).

64. מצגי המשיבות כאילו המוצרים מכילים אך רק רכיבים טבעיים, מהווים הטעיה לגבי כל אחד

¹⁰ פסקה 43 לפסח"ד בתא (ת"א) 1372/95 יורשי המנוח תופיק ראבי ז"ל נ' תנובה מרכז שיתופי [פורסם בנבו] (7/10/2008)

- מהעניינים המהותיים הבאים: לגבי הטיב; המהות; סוג המוצרים; המרכיבים שלהם; וכן בהיותם מפרים ואסורים על פי ת"י 1145.
65. המשיבות אף הגדילו עשות ושינו את השמות של חלק מהרכיבים (שמות המוצא) לשמות "מוסווים" מומצאים מטעים ואו שעלולים להטעות את הצרכן כאילו הם טבעיים.
66. בעניינינו ולנוכח העולה מחוות הדעת של אינג' דנציגר (נספח ת), ברי ולא יעלה על כל בר דעת שצרכן סביר באשר הוא סביר יראה ברכיבי המזון העוברים תהליכי עיבוד וייצור תעשייתיים כה משמעותיים, במהלכם עובר המזון שינויים כימיים דרסטיים ובחלק מהמקרים גם תוך שימוש בכימיקלים המסוכנים למאכל - כרכיבים טבעיים.
67. הנזקים הממוניים ושאינם ממוניים שנגרמו למבקשים ולכלל חברי הקבוצה מחמת מצגי השווא של המשיבות, מצטברים לכדי נזק מצרפי לכלל חברי הקבוצה הייצוגית בסכומים אדירים, הכל כמפורט בסעיפים 99 - 106 להלן ובחוו"ד הכלכלית של מר קולקר (נספח ט).
68. כעולה מחוו"ד הכלכלית (בין היתר, בסעיפים 3.4.2, 3.5, 3.6, 4.3 לחוו"ד הכלכלית), המוצרים עם הכיתוב המטעה "רכיבים טבעיים בלבד" ו-"100% רכיבים טבעיים!" נמכרים לצרכן בפער מחירים של עשרות אחוזים לעומת מוצרים דומים ללא הכיתוב המטעה. את פער המחירים יש ליחס אך ורק לאפשרות לגבות מהצרכן מחיר יקר בשל הכיתוב המטעה.
69. על ידי ניתוח מחירי המוצרים של כל אחת מהמשיבות לעומת מחירי מוצרים דומים של המשיבות ואו מוצרים דומים מתחרים המשווקים על ידי חברות אחרות, מחשב המומחה הכלכלי ומציג בחוו"ד הכלכלית את ערכו של כיתוב המטעה שעל גבי המוצרים, דהיינו - מהו סכום הפרמיה המשולמת על ידי צרכן אך ורק בשל המצג הכוזב וההטעיה בהצגת המוצר כמכיל רכיבים טבעיים בלבד.
- ה.3. עילת 'הטעיה' - חוק החוזים
70. סעיף 15 לחוק החוזים, קובע כדלקמן:
- "15. מי שהתקשר בחוזה עקב טעות שהיא תוצאת הטעיה שהטעהו הצד השני או אחר מטעמו, רשאי לבטל את החוזה; לענין זה, "הטעיה" - לרבות אי-גילויין של עובדות אשר לפי דין, לפי נוהג או לפי הנסיבות היה על הצד השני לגלותן."
71. יסודותיה של עילת ה'הטעיה' הם אפוא: (א) חוזה; (ב) קשר סיבתי; (ג) טעות; (ד) הטעיה - כולם מתקיימים במקרה דנן:
- יסודות עילת ה'הטעיה': טעות והטעיה
- 71.1. הצהרה טרום חוזית כוזבת היא הטעיה!¹¹ ועל כן, פרסום וכינוי המוצרים על ידי המשיבות כעשויים מרכיבים טבעיים בלבד ואו בכל כינוי שקיל אחר, שלא כדון, בניגוד להוראות ת"י 1145, עולה כדי הצהרה כוזבת ולהטעיה שנעשתה לפני כריתת החוזה.
- 71.2. במקרה הנדון, פרסום וכינוי מוצריהם כמכילים רכיבים טבעיים בלבד וכיוצא"ב כינויים גרם למבקשים לטעות כי המוצרים עשויים כביכול אך ורק מרכיבים טבעיים, דבר

¹¹ גבריאלה שלו, דיני חוזים - החלק הכללי (תשס"ה), בעמ' 311, 313.

שכאמור אינו נכון¹² ¹³. המבקשים רכשו את המוצר לנוכח הטעות.

התקיימותם של יסודות העילה לקיומם של: 'חוזה' ו'קשר סיבתי'

- 71.3. מכירת מוצרים שעל גבי אריזותיהם מתנוסס לו המסר הפרסומי המטעה בגאון, מהווה למעשה הצעה של המשיבות למבקשים לרכוש את המוצרים בשל היותם מכילים רכיבים טבעיים. ועל כן, החוזה שכרתו המבקשים עם המשיבות ברכישת מוצריהן כולל, מניה וביה, הוראה משתמעת ולפיה המשיבות מתחייבות לאמיתות מצגייהן הטרומ חוזיים.
- 71.4. במקרה הנדון וכעולה גם מהאמור לעיל, המבקשים יטענו כי ה'הטעיה' ע"י פרסום המוצרים בכינויים אסורים: "רכיבים טבעיים בלבד" ו/או בכל כינוי שקיל אחר, גרמה להם לטעות כי המוצרים הללו כביכול עשויים מרכיבים טבעיים בלבד, ועל כן העדיפו ורכשו דווקא אותם ולא מוצרים אחרים זולים יותר ו/או כאלו שאינם מתחדרים בכינויים כוזבים ומטעים דומים.
72. בשל ההטעיה זכאים המבקשים לפיצויים מאת המשיבות ו/או להשבת הכספים ששילמו עקב ההטעיה. לעניין זה יטענו המבקשים כי יש להעמיד את סכום הפיצויים ו/או ההשבה, לכל הפחות, בגובה ההפרש בין מוצר הנושא את המסר הפרסומי המטעה למחיר בו היה נמכר המוצר ללא ההטעיה, כמפורט בסעיפים 99 - 106 להלן בחו"ד הכלכלית¹⁴.
73. עוד יצוין וזאת מבלי לגרוע מכל האמור לעיל, שבמקרה הנדון יסודות הקשר הסיבתי בין: ההטעיה – לטעות – ולהתקשרות הצרכן בחוזה (דהיינו, רכישת מוצר הנושא את המסר הפרסומי המטעה) מתקיים בהגדרה אצל כל אחד ואחד מחברי הקבוצה. עצם רכישתו של מוצר הנושא את המסר הפרסומי המטעה במחיר יקר הרבה יותר ממחיר בו היו נמכרים המוצרים ללא ההטעיה (ראו לעניין זה מסקנות החו"ד הכלכלית, נספח ט), מחייב ממילא שבפועל, הלכה למעשה, כל צרכן שרכש מהמוצרים הוטעה על ידי המשיבות.
- 4.ה. הפרת חובת תו"ל לפי חוק החוזים
74. בנוסף לאמור לעיל ומבלי לגרוע ממנו, המסר הפרסומי המטעה שעל גבי אריזות המוצרים עולה גם כדי התנהגות שלא "בדרך מקובלת ולא בתום-לב" בניגוד להוראות סעיף 12 לחוק החוזים.
75. בדומה לעילת ההטעיה החוזית, אף בשל הפרת חובת תו"ל זכאים המבקשים לפיצויים מאת המשיבות ו/או להשבת הכספים ששילמו עקב ההטעיה. גם כאן יטענו המבקשים כי יש להעמיד את סכום הפיצויים ו/או ההשבה, לכל הפחות, על גובה ההפרש בין מוצר הנושא את המסר הפרסומי המטעה למחיר בו היה נמכר המוצר ללא ההטעיה בהתאם לחו"ד הכלכלית (נספח ט).
- 5.ה. תרמית
76. בנוסף לאמור לעיל ומבלי לגרוע ממנו, הפרסום המטעה ע"י המשיבות עולה גם כדי עוולת תרמית

¹² ע"א 84/11 רבינוביץ נ' שלב, פ"ר מ(4) 533, 541.

¹³ הגם שתתכן הטעיה "בתום לב" ברי כי אין זה המצב במקרה הנדון. לעניין זה ראו: דניאל פרידמן, נילי כהן, חוזים (כרך ב, 1992), עמ' 784 הי"ש 20.

¹⁴ ת"א (חי) 74/1547 ביטון נ' זומר פ"ד תשל"ז(2) 231 (פורסם בבנו); וכן- דניאל פרידמן, נילי כהן, חוזים (כרך ב, 1992), בעמ' 646 ו-785.

על פי סעיף 56 לפקודת הנזיקין.

77. יסודות עוולת התרמית הן: (א) הצג כוזב של עובדה; (ב) הצגת המצג נעשתה בידיעה שהיא כוזבת או באין אמונה באמיתותה או מתוך קלות ראש; (ג) כוונה שהמוטעה על ידי ההיצג יפעל על פיו; (ד) התובע הוטעה בפועל וניזוק בשל כך.

78. כמפורט בסעיפים 60 - 69 לעיל לעניין איסור ההטעה לפי חוק הגנת הצרכן, שיווק המוצרים על ידי המשיבות כעשויים מרכיבים טבעיים בלבד ובניגוד להוראות ת"י 1145 עולה כדי הצג כוזב של עובדה.

79. **המבקשים יטענו כי המשיבות עשו שימוש במסר פרסומי מטעה למכירת המוצרים, תוך ידיעה ו/או לכל הפחות מתוך קלות ראש לאי-אמיתות המסר הפרסומי, וזאת משני טעמים עיקריים:**

הטעם הראשון – בלתי סביר בעליל כי המשיבות, שהנן יצרניות מזון בולטות וגדולות אינן יודעות (או למצער יכולות לברר זאת בקלות יחסית, אילו רק היו חפצות לעשות כן) כי מרכיבי המזון ו/או חלק מתהליכי עיבוד וייצור רכיבי המזון מושאי התובענה הנם כאלו שאינם מאפשרים להם בשום אופן להיחשב כטבעיים ופוסלים אותם על פי הוראות ת"י 1145 להתחדר בכינוי המרמז כאילו הם עשויים מרכיבים טבעיים בלבד.

הטעם הנוסף – המשיבות כאמור סימנו ברשימת הרכיבים בחלק מהמוצרים רכיבים בשמות מוסוויים, שאינם השמות התקינים המותרים שלהם. המבקשים יטענו כי התנהלות זו מהווה ראייה על כוונת המשיבות ליצור את הרושם המוטעה כאילו מדובר ברכיבים שעשויים להראות כטבעיים (מה שאינם).

80. במקרה הנדון המבקשים הוטעו על ידי המשיבות לסבור כי מוצריהן אכן עשויים רק מרכיבים טבעיים ועל כן רכשו את מוצרים אלו **במחיר יקר בעשרות אחוזים** ממחירו של מוצר דומה ו/או חלופי ומהמחיר בו היו נמכרים מוצרים אלו ללא הכיתוב המטעה.

כעולה מהחוו"ד הכלכלית (בין היתר מסעיפים 3.2, 3.3, 3.4, 4.3, 4.4 לחוו"ד הכלכלית), ניתן לייחס את מחירם היקר של המוצרים מושאי התובענה בעשרות אחוזים לעומת מחיריהם של מוצרים דומים ו/או חלופיים, אך ורק לכיתוב המסר הפרסומי המטעה לגבי טבעיות רכיבי המוצרים ולנוכח זאת שהצרכנים, חברי הקבוצה הייצוגית, בשל התרמית, הסכימו לשלם מחיר גבוה עבור המוצרים נושאי המסר הפרסומי המטעה.

81. למצער, המבקשים יטענו כי מעשי ו/או מחדלי המשיבות עולה כדי מצג שווא רשלני.

6.ה חובת המשיבות ברשלנות

82. מעשיהן ו/או מחדליהן של המשיבות מקימים למבקשים עילת תביעה גם מכוח עוולת הרשלנות – **סעיפים 35 ו-36 לפקודת הנזיקין.**

83. המשיבות לא נקטו במידת הזהירות המצופה (לכל הפחות) ובאופן שהיה נוהג כל יצרן ו/או משווק מוצרי מזון סביר. ברי כי יצרן ו/או משווק סביר הנו כזה שבדק ודואג לכך כי הוא מנהל את עסקיו בהתאם לחוק ולדין החל ונוקט במידת הזהירות הנדרשת על מנת שלא להטעות את הצרכנים (ובמיוחד כאשר הדבר נוגע לעניינים מהותיים, כגון: לטיב ו/או איכות הממכר, כבעניינינו).

84. כנטען לעיל, כיתוב המסר הפרסומי המטעה על ידי המשיבות נעשה בכוונת מכוון ולמצער בידיעה וחוסר אכפתיות לגבי אי-אמיתות המסר הפרסומי והאפשרות לכך שיטעה את הצרכנים. יחד עם זאת ולמען הזהירות בלבד, יטענו המבקשים כי המשיבות נהגו כלפיהם, **לכל הפחות**, ברשלנות הנובעת

- מחוסר זהירות ואו זלזול ואו בחוסר אכפתיות, תוך ניצול לרעה את האמון שהמבקשים נתנו בהן.
85. קיימת ציפייה לגיטימית מהמשיבות שלא תפרסמנה ואו תמכורנה את מוצריהן כאילו הם עשויים אך ורק מרכיבים טבעיים, אלא לאחר שוודאו מעל לכל ספק כי אכן כך הוא הדבר.
86. עוד יטענו המבקשים יטענו כי למשיבות חובת זהירות מושגית וקונקרטית, ביחס לכל כיתוב שאינו נכון ואף מטעה שעל גבי אריזות מוצריהן. במקרה הנדון, ברי כי המשיבות היו צריכות לצפות את אפשרות התרחשות הנזק למבקשים ולחברי הקבוצה וכי היה ביכולת המשיבות, כעניין טכני, אף לצפות את התרחשות הנזקים שנגרמו.
87. כמו כן וכעולה מחו"ד הכלכלית (נספח ט) בעניינינו מתקיים קשר סיבתי ישיר בין הפרת חובת הזהירות (המושגית והקונקרטית על ידי המשיבות) לנזקיהם של המבקשים וכלל חברי הקבוצה הייצוגית.
- 7.ה **עילת השבה מכוח דיני עשיית עושר**
88. **לחילופין ומבלי לגרוע מכל האמור לעיל, ברי כי מעשי ואו מחדלי המשיבות עולים אף כדי עילת תביעה מכוח סעיף 1 לחוק עשיית עושר ולא במשפט, תשל"ט – 1979 (להלן: "חוק עשיית עושר"),** הקובע כדלקמן:
1. (א) מי שקיבל שלא על פי זכות שבדין נכס, שירות או טובת הנאה אחרת (להלן - הזוכה) שבאו לו מאדם אחר (להלן - המזכה), חייב להשיב למזכה את הזכיה, ואם השבה בעין בלתי אפשרית או בלתי סבירה - לשלם לו את שוויה.
- (ב) אחת היא אם באה הזכיה מפעולת הזוכה, מפעולת המזכה או בדרך אחרת.
89. בעניינינו, לא יכול להיות ספק כי מתקיימים יסודות עילת תביעה של עשיית עושר ולא במשפט. המבקשים רכשו דווקא את מוצרי המשיבות לאחר שהוטעו על ידי המשיבות כתוצאה מהמסר הפרסומי המטעה המתנוסס בכיתוב בולט על גבי אריזות המוצרים, תוך שהם משלמים מחיר יקר מהמחיר בו היה נמכרים אותם המוצרים ללא הטעיה, כמפורט בסעיפים 99 - 106 להלן. מנגד, על ידי מכירת מוצריהן מושאי התובענה כאילו הם עשויים מרכיבים טבעיים בלבד, העשירו המשיבות את קופתן שלא כדין בסכומים כמפורט בסעיף 5.3 לחו"ד הכלכלית.
- 8.ה **פגיעה באוטונומיה**
90. לאחר שרכשו את מוצרי המשיבות, המבקשים נדהמו לגלות כי אותם מוצרים שרכשו המוצגים והנמכרים על ידי המשיבות כאילו הם עשויים אך ורק מרכיבים טבעיים, מכילים גם רכיבי מזון שעוברים תהליכי עיבוד וייצור תעשייתיים אגרסיביים הגורמים לשינויים כימיים ברכיבי המזון ושבחלקם כוללים גם שימוש בכימיקלים המסוכנים למאכל.
91. המבקשים רכשו מוצרים יקרים יותר מתוך אמונה בהצהרותיהן הכוזבות של המשיבות, באשר לטיב המוצרים וכאילו הם עשויים מרכיבים טבעיים בלבד. בפועל כאמור, למבקשים התברר כי מצגי המשיבות בנוגע לטבעיות הרכיבים הייתה כוזבת ונועדה להטעותם בכדי להעשיר את קופתן.
92. "פגיעה באוטונומיה של הצרכן בגין "הטעיה צרכנית" – שמשמעותה היא שלילת כוח הבחירה של הנפגע בשל הטעיה, או בשל אי גילוי עניין מהותי הרלבנטי לעיסקה – מוכרת כיום בפסיקת בית משפט זה כראש-נזק, המקים עילת תביעה, לרבות בהליך

ייצוגי" (פיסקה 38 לפסה"ד של כבוד השופט ח' מלצר בפרשת פרינר).

93. במצגיהן הכוזבים שללו המשיבות מהמבקשים את האפשרות לבחור ולהחליט באופן מושכל האם הם מעוניינים לרכוש ולצרוך את המוצרים המכילים רכיבים שאינם טבעיים ודי בכך על מנת להוכיח כי הפגיעה באוטונומיה נגרמה (ראו: פיסקה 36 לפסה"ד של כבוד השופטת א' חיות בפרשת תנובה 2)

94. בעניינינו עם הגילוי אודות ההטעיה הבוטה מצד המשיבות נגרם למבקשים נזק המתבטא ברגשות שלילים. המבקשים חשו מרומים וחוו תחושות קשות של עלבון ושל זלזול מצד המשיבות כלפיהם כבני אדם וכצרכנים, ובנוסף אף חוו כעס רב כלפי המשיבות בגין התנהלותן ופרסומן המטעה. (ראו לעניין זה פיסקה 38 לפסה"ד של כבוד השופט ח' מלצר בפרשת פרינר).

95. בנוסף לאמור לעיל ומבלי לגרוע ממנו, רגשותיהם השליליים של המבקשים נובעים, בין היתר, גם לנוכח העובדה כי ההטעיה במקרה הנדון נוגעת לעובדה שהמבקשים ביקשו לצרוך מזון אותו הם רואים כבעל איכויות טובות ממזון תעשייתי ומעובד שאינו עשוי מרכיבים טבעיים בלבד, אולם הוטעו בעניין זה על ידי המשיבות.

96. ויפים לעניין זה קביעותיה של כבוד השופטת א' פרוקציה בפרשת תנובה 1, כדלקמן:

"הצגת מוצר אכילה ככשר למרות שאינו כשר, או הצגת מזון אורגני אף שאינו כזה, או הצגת מוצר כדל-שומן בעוד שלמעשה הוא רב-שומן עשויות במקרים מסויימים להוליד נזק לא ממוני שניתן לומר במידת וודאות כי הוא נגרם באורח טבעי ובמהלכם הרגיל של הדברים כתוצאה ישירה מעוולת הנתבע. בסוג מקרים אלה, מצויה בלב הצרכן העדפה ברורה ומוגדרת למזון בעל איפיון מסוים – בין העדפה שמקורה בערכי דת והשקפת-עולם, בין העדפה הנובעת מערכי טבעונות, ובין העדפה הבנויה על תכלית לשלוט בהיקף הקלוריות הנצרכות מהמזון, וכיוצא באלה עניינים. פגיעה בהקשרים אלה בזכותו של הצרכן לבחור את המוצר הראוי בעיניו היא פגיעה ממשית בתחום העדפותיו כפרט, ונזק הכללי מפגיעה זו אינו קשה להוכחה. קיומה של העדפה מוגדרת וברורה של הצרכן לרכוש מוצר בעל איכויות מוגדרות עשויה לתת בידו כלי לגיטימי לתבוע את נזקו מהמשווק על הפרת חובתו שלא להטעותו לגבי תכונותיו של המוצר הנרכש. עילה מסוג זה עשויה במקרים מתאימים גם להצדיק תובענה ייצוגית, אשר את בני קבוצתה, השותפים לתובענה, ניתן להגדיר ללא קושי מיוחד..."

ראו לעניין זה אף את פסה"ד של כבוד השופט ח' מלצר בפרשת פרינר, שם בפיסקה 41.

97. המבקשים (כמו גם כלל חברי הקבוצה), הביעו את העדפתם לצריכת מזון העשוי מרכיבים טבעיים בלבד בכך שרכשו מוצרים שהנם יקרים ממוצרים חלופיים ו/או דומים זולים יותר שאינם מתהדרים כעשויים מרכיבים טבעיים בלבד.

98. העולה מכל האמור לעיל הוא כי למבקשים נגרם נזק בלתי ממוני בר פיצוי כספי מסוג פגיעה באוטונומיה של הפרט.

1. אומדן הנזק המצרפי שנגרם לכלל חברי הקבוצה הייצוגית

99. "...מצגי-שווא בתחום הצרכני מיועדים להציג את העסקה באור חיובי יותר מנקודת-מבטו של הצרכן מכפי שהיא בפועל. המציג מבקש להגדיל את הביקוש למוצר, ולכך נלווית בדרך-כלל גם

עלייה במחירו. עליית המחיר הינה "נזק" שנגרם לצרכן באופן סיבתי עקב המצג.

מתוך מאמרם של יובל פרוקצ'יה ואלון קלמנט, "הסתמכות, קשר סיבתי ונזק בתובענות ייצוגיות בגין הטעיה צרכנית", עיוני משפט לז' (1) 7 (התשע"ד-2014). וראו גם: פסקה 48 לפס"ד של כבוד השופט ח' מלצר בעא 8037/06 שי ברזילי נ' פריניר (הדס 1987) בע"מ [פורסם בנבו] (מיום 4/9/2014).

100. במקרה הנדון וכעולה מהחוו"ד הכלכלית¹⁵, לא יכול להיות כל ספק כי למבקשים ולחברי הקבוצה נגרם נזק כספי ממשי וישיר בגין הכיתוב והפרסום המטעה שעל גבי אריזות המוצרים המציג אותם, באופן כוזב, כעשויים מרכיבים טבעיים.

• חוות הדעת הכלכלית, מצ"ב כנספח ט לבקשה זו.

101. החוו"ד הכלכלית מראה כי למסר הפרסומי המטעה שעל גבי אריזות המוצרים (דהיינו – הכיתוב "רכיבים טבעיים בלבד" במקרה של אסם, ו- "100% רכיבים טבעיים!" במקרה של יוניליוור), ערך כספי מובהק ומשמעותי.

102. משמעות האמור הינה כי חברי הקבוצה הייצוגית, הן אלו שרכשו את מוצרי יוניליוור והן אלו שרכשו את מוצרי אסם, שילמו 'פרמיה' (תוספת מחיר) בעת רכישת כל אחד מהמוצרים מושאי התובענה, וזאת אך ורק בשל אותו כיתוב אסור ומטעה.

103. חוו"ד כלכלית נסמכת לעניין זה על בדיקה מקיפה ויסודית של מוצרים "דומים" ו/או חלופיים למוצרים מושאי התובענה המשווקים על ידי המשיבות ו/או ע"י חברות מתחרות בשוק, לאורה מגיע המומחה הכלכלי, סלע קולקר, לקביעת המחיר בו היו נמכרים המוצרים בשוק אילו לא היו מציגות המשיבות מצגים כוזבים ואסורים.

104. הנזק הכספי אם כן, נגרם לכל מי שרכש ממוצרי המשיבות מושאי התובענה הייצוגית.

105. הנזקים לחברי הקבוצה בגין מוצרי אסם:

105.1. שיעור הנזק הכלכלי למבקשים ולחברי הקבוצה בגין המסר הפרסומי האסור והמטעה במוצרי אסם מושאי התובענה (דהיינו – הכיתוב "רכיבים טבעיים בלבד"), הנו כאמור – 27% ממחיר המוצר לצרכן (ראו סעיף 4.6 לחוו"ד הכלכלית).

105.2. הנזק הממוני בשוק הקמעונאי: הסבה אסם נזק ממוני לחברי הקבוצה בשוק הקמעונאי בסכום מצרפי של 160,000,000 ₪ (סעיף 5 לחוות הדעת הכלכלית).

הנזק הממוני בשוק המוסדי¹⁶: המבקשים אומדים את הנזק הממוני המצרפי שהסבה אסם לחברי הקבוצה בשוק המוסדי (בהערכה שמרנית) בסך של 80,000,000 ₪.

יודגש כי בשל היעדר נתונים אודות גודל השוק המוסדי והיות שהמידע על כך נמצא בידי המשיבות (שתידרשנה לגלות בהליך גילוי מידע ומסמכים במסגרת התובענה), הרי שבשלב מקדמי זה סכום התביעה המצרפי מחושב על דרך האומדן בלבד, כמחצית (בהיקף מכירות) מהשוק הקמעונאי. מודגש: כי לאחר קבלת הנתונים והמידע המצוי

¹⁵ לצורך חוות הדעת הכלכלית נעשה שימוש במאגר הנתונים של StoreNext הנאסף על ידה באמצעות חיבור ישיר למערכות הקופות של למעלה מ- 2,500 נקודות מכירה בשוק מוצרי הצריכה בישראל, המהווים למעלה מ- 85% מסך כל המכירות בשוק הקמעונאי. אודות פעילות StoreNext ניתן לקרוא באתר החברה בכתובת <https://www.storenext.co.il>

¹⁶ "השוק המוסדי" – אלו גופים ומוסדות, כגון: בתי אבות ועסקים וכיוצ"ב, הרוכשים ממוצרי המשיבות מושאי התובענה. במובחן מה"שוק הקמעונאי" שניתן לקבל מידע לגביו כמפורט בסעיף 105.2 לעיל, המידע לגבי ה"שוק המוסדי" מצוי כולו בשליטת המשיבות.

בידי המשיבות יהיה ניתן לחשב את סכום הנזק המצרפי שנגרם בפועל לכלל חברי הקבוצה, על פי דרך החישוב המפורטת בחו"ד הכלכלית.

- 105.3. לכלל הקבוצה הנזק הממוני המצרפי שנגרם ע"י אסם נאמד בסך של 240,000,000 ₪.
- 105.4. נוסף על הנזק הממוני, אסם הסבה לחברי הקבוצה נזקים לא ממוניים בגין פגיעה באוטונומיה של הפרט ועל שחוו רגשות שליליים בגין מצגיה הכוזבים של אסם. בגין נזקים אלו יתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את אסם לפצות את המבקשים וכל אדם (צרכנים פרטיים, בוגרים, מהשוק הקמעונאי בלבד) שרכש מוצר ממוצריה בסכום של 50 ₪ לכל מבקש ולכל יחיד כאמור מחברי הקבוצה הייצוגית. מספר הצרכנים פרטיים, בוגרים, מהשוק הקמעונאי בלבד שרכשו מוצר ממוצרי אסם מושאי התובענה מוערך כ 250,000 איש¹⁷. סכום הפיצוי הכולל שעל אסם לפצות בגין ראש נזק זה עומד עם כן על סך של 12,500,000 ₪.
- 105.5. נזקן האישי של המבקשות 2 ו- 3 שרכשו ממוצרי אוסם הנו כדלקמן:
למבקשת 2 - 4.83 ₪; למבקשת 3 - 22.78 ₪. ובנוסף 50 ₪ כ"א בגין נזק שאינו ממוני.
106. הנזקים לחברי הקבוצה בגין מוצרי יוניליוור:
- 106.1. שיעור הנזק הכלכלי למבקשים ולחברי הקבוצה בגין המסר הפרסומי האסור והמטעה במוצרי יוניליוור מושאי התובענה (דהיינו – הכיתוב "100%רכיבים טבעיים!"), הנו כאמור – 27% ממחיר המוצר לצרכן (ראו סעיף 4.6 לחו"ד הכלכלית).
- 106.2. הנזק הממוני בשוק הקמעונאי: הסבה יוניליוור נזק ממוני לחברי הקבוצה בשוק הקמעונאי בסכום מצרפי של 25,000,000 ₪ (סעיף 5 לחוות הדעת הכלכלית).
הנזק הממוני בשוק המוסדי: המבקשים אומדים את הנזק הממוני המצרפי שהסבה יוניליוור לחברי הקבוצה בשוק המוסדי (בהערכה שמרנית) בסך של 12,500,000 ₪.
כאמור לעיל בעניינה של אסם, בשל היעדר נתונים אודות גודל השוק המוסדי והיות שהמידע על כך נמצא בידי המשיבות (שתידרשנה לגלות בהליך גילוי מידע ומסמכים במסגרת התובענה), הרי שבשלב מקדמי זה סכום התביעה המצרפי מתושב על דרך האומדן בלבד, כמתצית (בהיקף מכירות) מהשוק הקמעונאי. מודגש: כי לאתר קבלת הנתונים והמידע המצוי בידי המשיבות יהיה ניתן לחשב את סכום הנזק המצרפי שנגרם בפועל לכלל חברי הקבוצה, על פי דרך החישוב המפורטת בחו"ד הכלכלית.
- 106.3. לכלל הקבוצה הנזק הממוני המצרפי שנגרם ע"י יוניליוור נאמד בסך של 37,500,000 ₪.
- 106.4. נוסף על הנזק הממוני, יוניליוור הסבה לחברי הקבוצה נזקים לא ממוניים בגין פגיעה באוטונומיה של הפרט ועל שחוו רגשות שליליים בגין מצגיה הכוזבים של יוניליוור. בגין נזקים אלו יתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את יוניליוור לפצות את המבקשים וכל אדם (צרכנים פרטיים, בוגרים, מהשוק הקמעונאי בלבד) שרכש מוצר ממוצריה בסכום של 50 ₪ לכל מבקש ולכל יחיד כאמור מחברי הקבוצה הייצוגית. מספר הצרכנים

¹⁷ מספר זה מהווה אומדן על פי היקף השוק והמכירות של אסם. לאחר שיהיו בידי המבקשים נתונים יותר מפורטים (שאסם יתבקש לגלות במסגרת ההליך) ניתן יהיה לקבוע באופן יותר מדויק מהו מספר האנשים הזכאים לפיצוי בגין פגיעה באוטונומיה ושחוו רגשות שליליים עקב מצגיה הכוזבים של אסם ולעדכן בתובענה את חישוב הפיצוי הכולל בגין רכיב זה.

פרטיים, בוגרים, מהשוק הקמעונאי בלבד שרכשו מוצר ממוצרי יוניליוור מושאי התובענה מוערך כ 100,000 איש¹⁸. סכום הפיצוי הכולל שעל יוניליוור לפצות בגין ראש נזק זה עומד עם כן על סך של 5,000,000 ₪.

106.5. נזקם האישי של המבקשים 1 ו- 3 שרכשו ממוצרי יוניליוור הנו כדלקמן:

למבקש 1 - 21.38 ₪; למבקשת 3 - 5.91 ₪. ובנוסף 50 ₪ כ"א בגין נזק שאינו ממוני.

107. לחילופין ולמען הזהירות בלבד, המבקשים יטענו כי על המשיבות לפצות אותם ואת כל יתר חברי הקבוצה הייצוגית בגין עשיית עושר ולא במשפט, בסכום מצרפי המוערך על ידי המבקשים בסך של:

107.1. אסם - 105,000,000 ₪ בגין השוק הקמעונאי, ובנוסף סך של 52,500,000 ₪ בגין השוק המוסדי¹⁹ (סעיף 5.3 לחו"ד הכלכלית). ובסה"כ 157,500,000 ₪.

107.2. יוניליוור - 16,000,000 ₪ השוק הקמעונאי, ובנוסף סך של 8,000,000 ₪ בגין השוק המוסדי (סעיף 5.3 לחו"ד הכלכלית). ובסה"כ 24,000,000 ₪.

ז. הקבוצה הייצוגית והגדרתה

108. הגדרת הקבוצה הייצוגית הינה כדלקמן:

" כל מי שרכש מוצרי אבקות מרק, שקדי מרק /או קרוטונים של מי מהמשיבות מושאי התובענה הייצוגית, המסומנים שלא כדין כמכילים "רכיבים טבעיים בלבד" /או "100% רכיבים טבעיים!" /או בכל כינוי שקיל אחר, בתקופה של שבע (7) שנים קודם למועד הגשת הבקשה לאישור התובענה הייצוגית" (בבקשה זו, לעיל ולהלן: "הקבוצה" או "הקבוצה הייצוגית").

109. לחילופין ולמען הזהירות בלבד, יתבקש בית המשפט הנכבד להגדיר את הקבוצה, לרבות לחלוקה לתתי קבוצות, בהתאם לסמכותו לפי סעיף 10 לחוק תובענות ייצוגיות.

ח. התובענה ראויה להתברר בהליך ייצוגי

1.ח. התובענה מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה

110. למבקשים עילת תביעה אישית נגד המשיבות כמפורט בסעיפים 54 - 98 לעיל, המעוררת שאלות מהותיות המשותפות לכלל חברי הקבוצה, ובין היתר את השאלות כדלקמן:

110.1. האם הרכיבים במוצרי המשיבות, כולם או חלקם, אינם רכיבים טבעיים?

110.2. האם המשיבות הפרו את הוראות ת"י 1145 /או כל תקן ישראלי רשמי אחר רלבנטי /או כל דין רלבנטי כמפורט בבקשה זו לעיל, על ידי פרסום ושיווק המוצרים מושאי התובענה כאשר על אריותיהם נכתב באופן בולט כאילו הם עשויים אך ורק מרכיבים טבעיים?

110.3. האם מצגי המשיבות כאילו המוצרים מושאי התובענה עשויים רק מרכיבים טבעיים הנם

¹⁸ מספר זה מהווה אומדן על פי היקף השוק והמכירות של יוניליוור. לאחר שיהיו בידי המבקשים נתונים יותר מפורטים (שאסם תבקש לגלות במסגרת ההליך) ניתן יהיה לקבוע באופן יותר מדויק מהו מספר האנשים הזכאים לפיצוי בגין פגיעה באוטונומיה ושחוו רגשות שליליים עקב מצגיה הכוזבים של יוניליוור ולעדכן בתובענה את חישוב הפיצוי הכולל בגין רכיב זה.

¹⁹ כאמור בסעיפים 105.2 ו- 106.2 לעיל, בשל היעדר נתונים אודות גודל השוק המוסדי והיות שהמידע על כך נמצא בידי הנתבעות (שתידרשנה לגלות בהליך גילוי מידע ומסמכים במסגרת התובענה), הרי שבשלב מקדמי זה סכום התביעה המצרפי מחושב על דרך האומדן בלבד.

- מצגים כוזבים ו/או עולים כדי מרמה ו/או כדי הפרת חובת תו"ל ו/או כדי מצג שווא רשלני ?
- 110.4. האם מצגיהם הכוזבים של המשיבות נעשו במכוון, או למצער בידיעה ו/או מתוך חוסר אכפתיות וקלות דעת ו/או ברשלנות ?
- 110.5. האם המשיבות הפרו וחייבות בפיצוי המבקשים וחברי הקבוצה הייצוגית מכוח הוראות חוק עשיית עושר ?
- 110.6. האם נגרם נזק ממוני לחברי הקבוצה בגין המצגים הכוזבים של המשיבות ?
- 110.7. מהו הנזק הממוני שנגרם לכל אחד מחברי הקבוצה הייצוגית ומהי הדרך הראויה לחשב את הנזק הממוני ?
- 110.8. האם ליחיד חברי הקבוצה נגרם נזק לא ממוני של פגיעה באוטונומיה ?
- 110.9. האם יש לפצות את יחיד חברי הקבוצה הייצוגית בגין הפגיעה באוטונומיה של הפרט וחווית רגשות שליליים בשל המצגים הכוזבים של המשיבות ? אם כן – מהו הפיצוי שיש לפצותם וכיצד יש לחשבו ?
- 110.10. וכן בנוסף, כל שאלה נוספת, בין במשפט ובין בעובדה, העולה מתוך הבקשה ושיש לבררה לצורך אישור הבקשה הייצוגית ו/או התובענה ?
111. השאלות הנ"ל משותפות וזהות לכלל חברי הקבוצה. על אף זאת, ככל שייקבע כי יש מקום להבחין בין חלקים מחברי הקבוצה, לא מן הנמנע לפצל את חברי הקבוצה הייצוגית לתתי קבוצות, בהתאם לצורך.
- 2.ח. אפשרות סבירה כי השאלות המשותפות יוכרעו לטובת הקבוצה**
112. המבקשים סבורים כי סיכויי הבקשה והאפשרות כי השאלות העולות ממנה ומכתב התביעה מצורף לה, יוכרעו לטובת הקבוצה – טובים מאוד.
113. כמפורט בבקשה זו לעיל וכעולה מחוות דעת המומחה אינג' דנציגר המצורפת לבקשה זו, המשיבות פעלו בניגוד גמור להוראות ת"י 1145 ובכך אף הפרו, בין היתר, גם את הוראות: סעיפים 17.(ב)(2) ו-17.(ב1) לחוק הגנת הצרכן; סעיף 2(א) לצו הגנת הצרכן; סעיף 9(א1) לחוק התקנים; סעיף 17.(א) לחוק הגנת הצרכן וכל יתר הוראות החוקים והתקנות כמפורט בבקשה זו לעיל.
114. כעולה מחו"ד הכלכלית של המומחה, סלע קולקר המצורפת לבקשה זו, במעשיהן ו/או במחדליהן הסבו המשיבות למבקשים ולחברי הקבוצה הייצוגית נזק כספי בסכומים מהותיים כמפורט לעיל.
115. כעולה מתצהירי המבקשים, למבקשים נגרם נזק בלתי ממוני בר פיצוי בגין פגיעה באוטונומיה של הפרט ועל כך שמעשי ו/או מחדלי המשיבות גרמו להם לחוות רגשות שליליים.
116. בנוסף לאמור, לאור ולנוכח פסיקות והלכות משפטיות שנקבעו על ידי בתי המשפט במקרים דומים בהם נעשו על ידי הנתבעים מצגים כוזבים ו/או שנקבע כי הנתבעים פעלו בניגוד להוראות הדין הרלוונטי, חלקן מובאות בבקשה זו לעיל, פסקו בתי המשפט כי העניין ראוי להתברר כתובענה ייצוגית ובמקרים רבים אף נפסקו פיצויים כספיים משמעותיים לטובת חברי הקבוצה הייצוגית.
- 3.ח. תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות העניין**
117. הנזקים שנגרמו למבקשים ולכל אחד מחברי הקבוצה הייצוגית הינם קטנים באופן יחסי, וזאת בעוד שהנזק המצרפי הכולל שנגרם לחברי הקבוצה הנו גבוה מאוד. כמו כן, מספר חברי הקבוצה

הפוטנציאליים הינו רב מאוד, ומוערך במאות אלפים.

118. כפועל יוצא מן האמור לעיל, הרי כי הוצאות ניהול הליך משפטי פרטני גבוהות לעין ערוך מסכום התביעה האישית המקורי העומד לכל אחד מחברי הקבוצה, וממילא שאינו מצדיק ניהול הליך משפטי ביחס לכל מקרה ומקרה בנפרד.

119. לא למותר לציין כי בעבר נעשו פניות ואף הוגשו בקשות לאישורן של תובענות ייצוגיות בעניינים דומים²⁰ (שלא אושרו כייצוגיות מסיבות של פרוצדורה ו/או כשלים בבקשה כגון: היעדר חוות דעת להוכחת טענותיהם ו/או מסיבות אחרות שאינן מקימות מעשה ב"ד או השתק מכל סוג). לא למותר לציין כי המשיבות אשר העריכו את חולשת הפונים בעבר ו/או המבקשים באותן בקשות ייצוגיות שהוגשו בעבר, ניצלו זאת באופן ציני העולה עד כדי חוסר תום לב לצורך טובתן העצמית, בניגוד גמור לטובת הצרכנים והציבור, על מנת שיוכלו להמשיך בהפרותיהן, במצגיחן הכוזבים ולהתעשר על חשבונם של לקוחותיהם.

בניגוד להליכים קודמים (שכאמור הסתיימו באופן שאינו יוצר מעשה ב"ד או השתק עילה מכל סוג) תובענה ייצוגית זו הוגשה תוך שהיא נתמכת בשתי חוות דעת מקצועיות, יסודיות ומקיפות: האחת – טכנולוגית וכימית בתחום המזון לעניין אופן ייצור המזון ורכיביו להוכחת הפרותיהן וממצגיחן הכוזבים של המשיבות, על ידי מומחה בעל שם ועתיר ידע וניסיון בתחום המזון בכלל ובעניינים הספציפיים הנוגעים לתובענה זו, והשניה – חוות דעת מומחה בעל שם בתחום הכלכלי, בעל ניסיון רב בביצוע הערכות כלכליות כדוגמת זו הנדרשת לצורכי תובענה זו.

120. בנוסף לאמור לעיל וכמובא בפתח דבר, מעשי ו/או מחדלי המשיבות פועלות כ"כדור שלג" על שוק המזון וחשיבותה של התובענה אינה רק בהטבת הנזקים הממוניים או הבלתי ממוניים שהמשיבות גרמו במעשיהן ו/או במחדליהן למבקשים ולחברי הקבוצה הייצוגית (שאף כשלעצמה, פסיקת פיצויים על הנזקים תשובה דיה ומצדיקה את בירור הבקשה הייצוגית). למעשי ו/או מחדלי המשיבות השפעה גם על דעותיו, תפישותיו והעדפותיו של הצרכן הסביר. המשיבות מטעות ו/או עלולות לגרום לצרכן סביר לחשוב בטעות כי אותם רכיבי מזון תעשייתיים ומעובדים הקיימים במוצרים מושאי התובענה, הינם "טבעיים" - דבר שכאמור אינו נכון בתכלית.

121. במצב דברים זה, ברי כי ישנו אינטרס ציבורי גדול מאוד לבירור המצב העובדתי והמשפטי לאשורן ולקביעה משפטית ברורה בנוגע לשאלות העולות מבקשה ייצוגית זו.

122. בנוסף, לנוכח מספרם הרב של חברי הקבוצה, יש לשקול אף את עומס הרב אשר היה מוטל על בתי המשפט בניהול הליכים פרטניים רבים, את חוסר היעילות ובזבוז המשאבים היקר שהיה נגרם בשל כך למערכת המשפט, לציבור התובעים ואף למשיבות. בנוסף, במקרה כאמור, לא מן הנמנע כי ריבוי ההליכים יביא לפסיקה לא אחידה ואף לפגיעה במראית פני הצדק. ראו לעניין זה, בין היתר: רמי טצת נגד אברהם זילברשץ ו-7 אח', פ"ד נד(2) 577.

123. כמו כן, אף לנוכח הסעד הנתבע הרי כי שהתובענה הייצוגית הינה הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקות. שכן, הגם שאפשר כי סכום ההשבה בפועל יהיה שונה לכל אחד מחברי הקבוצה, הרי שאופן חישוב הנזק הינו זהה לכלל חברי הקבוצה.

124. על כך יש להוסיף גם את העובדה ולפיה ניהול הליכים בדרך של תובענה ייצוגית יביא לאיזון כוחות בין המשיבות לבין חברי הקבוצה הפוטנציאליים. ברי לכל, כי האמצעים העומדים לרשות

²⁰ ת"צ 46766-12-15 ניצן ואח' נ' אסם השקעות בע"מ (פורסם בנבו); ת"צ 4022-04-17 גלעד ניסים נ' יוניליוור ישראל בע"מ ואח' (פורסם בנבו).

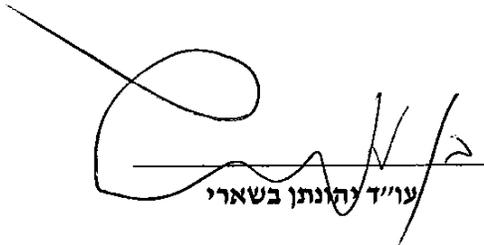
- המשיבות לניהול הליכים משפטיים בגין השאלות שבמחלוקת, גדולות לעין ערוך מאלו של כל אחד מתחברי הקבוצה בנפרד.
125. במקרים כדוגמת מקרה זה, בנוסף לכל התועלות וההצדקות המובאות לעיל, חשיבות ההליך הייצוגי הנו גם בכך שהוא מאפשר הרתעה עתידית, לבל יהיו חברות או גופים פרטיים אחרים אדישים לחובות המוטלות עליהם בחוק ולהטעיית הציבור, בטח כאשר הדבר נוגע לתחום המזון, ויקלו ראש בפגיעה ובהטעיית הציבור לצורכי העשרת קופתן.
126. והרי בדיוק עבור מקרים כדוגמת מקרה זה נוצר ובא לעולם מוסד התובענה הייצוגית – מקרים ועולות שאפשר שהנפגעים כלל אינם מודעים לזכויותיהם, ואף אם היו מודעים לא יטרחו לממשן (לנוכח הנטען לעיל), ומשכך אותם מקרים לא היו מגיעים לבית המשפט בכל דרך אחרת, מלבד בהליך של תובענה ייצוגית.
- 4.ח **קיים יסוד סביר להניח כי עניינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינהל בדרך הולמת ובתום לב**
127. המבקשים ניזוקו כספית בכך שרכשו ממוצרי המשיבות לאחר שהוטעו על ידי מצגייהן הכוזבים של המשיבות, ומשכך הם מייצגים נאמנה את האינטרס של כלל יתר חברי הקבוצה.
128. בקשה זו מוגשת לבית המשפט הנכבד לאחר שבוצעו בדיקות עובדתיות, כלכליות ומשפטיות מקיפות, ונבחנו היטב כל הוראות החוק הרלבנטיות, פסיקות קודמות והלכות שנקבעו לעניין זה על ידי בתי המשפט.
129. המבקשים מאמינים בתום לב כי נגרמו להם ולעוד רבים כמותם, עוול על ידי המשיבות וכי התביעה תעשה עימם צדק ותאלץ את המשיבות לפצות את חברי הקבוצה על נזיקיהם ולתקן את דרכיהן על מנת למנוע במשך פגיעה בעוד רבים אחרים בעתיד.
130. ב"כ המבקשים הח"מ הינו נכון ובעלי הכשירות והיכולת לייצג ולנהל את עניינם של המבקשים וחברי הקבוצה, באופן הולם וראוי. הח"מ מתמחה בדינים ובחקיקה הרלוונטית לסוגיות העולות מבקשה זו, ובעל ידע וניסיון רב בייצוג וניהול תובענות ייצוגיות.
- ט. **גמול ושכ"ט**
131. בית המשפט מתבקש לחייב את המשיבות בתשלום הוצאות הגשת הבקשה ושכ"ט עו"ד.
132. בנוסף, בית המשפט מתבקש לחייב את המשיבות בתשלום גמול הולם למבקשים ולקבוע את שכר טרחת בא כוחם, הח"מ, בשיעור וכפי שביית המשפט ימצא לנכון, כאמור בסעיפים 22 ו-23, בהתאמה, לחוק תובענות ייצוגיות.
133. לחילופין, הואיל ובהתאם לתקנות תובענות ייצוגיות, תש"ע – 2000, נדרש ב"כ המבקשים לציין את שכר טרחתו המבוקש, יתבקש בית המשפט הנכבד לפסק שכ"ט בשיעור שלא יפחת מ-20% מהסכום שייפסק לטובת חברי הקבוצה ומכלל התועלת שתהיה לקבוצה, לרבות תועלות עתידיות (ראו לעניין זה: תצ (מרכז) 54293-12-14 אברהם לוי נ' המוסד לביטוח לאומי (מיום 23/8/2016) [פורסם בנבו].

י. כללי

134. כל הטענות בבקשה זו לאישור התובענה כייצוגית, נטענות בשם המבקש ובשם הקבוצה הייצוגית, במצטבר ו/או לחילופין ו/או כטענות משלימות והכל לפי הקשר הדברים או הדבקים.
135. אין באמור בבקשה זו כדי להעביר את נטל הראיה ו/או נטל ההוכחה על כתפי המבקשים ו/או הקבוצה, מקום בו הנטל מוטל על מי מהמשיבות על פי הוראות כל דין.
136. כל הנספחים המצורפים לבקשה זו מהווים חלק בלתי נפרד הימנה.
137. לבית המשפט הנכבד הסמכות העניינית והמקומית לדון בבקשה זו לאור מהותה ולאור מקום עסקיהן של הנתבעות.

יא. סיכום

138. אשר על כן ולאור כל האמור לעיל, מתבקש בית המשפט הנכבד לדון בבקשה ייצוגית זו ולאשר את התובענה המצורפת לבקשה זו כתובענה ייצוגית ולהורות כמבוקש ברישא לבקשה זו, לרבות לעניין הגדרת הקבוצה הייצוגית והוצאות הבקשה ושכ"ט עו"ד ומע"מ כחוק.
139. בנוסף, מתבקש בית המשפט הנכבד לעשות שימוש בסמכותו, ליתן הוראות, בין היתר לעניין סדרי הדין בתובענה, אופן פרסום התובענה וכיוצ"ב, כפי שימצא לנכון ולצודק בנסיבות העניין.
140. מן הדין ומן הצדק יהיה להיעתר לבקשה זו.

עו"ד יהונתן בשארי

ב"כ המבקשים

עו"ד מנחם שמואלי